

Rječotvorba glagola u Benešićevu rječniku

Stupar, Isidora

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:613502>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Isidora Stupar

Rječotvorba glagola u Benešićevu Rječniku
(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Isidora Stupar
Matični broj: 0009066413

Rječotvorba glagola u Benešićevu Rječniku

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: doc. dr. sc. Kristian Novak

Rijeka, 2019.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. OPĆENITO O RJEČNIKU	2
3. NEKI ZNAČAJNIJI DOGAĐAJI U POVIJESTI HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA JEZIKA (od 1830. do početka Drugog svjetskog rata)	4
3.1. Ilirski pokret (hrvatski narodni preporod)	4
3.2. Ideja o zajedničkom književnom jeziku Hrvata i Srba	5
3.3. Purizam u vukovaca	6
3.3.1. Vatroslav Rožić	8
3.4. Broz-Ivekovićev rječnik	8
3.5. Hrvatski jezik u NDH	9
4. TEORIJSKI OKVIR	11
4.1. Općenito o glagolima	11
4.2. Tvorba glagola	12
4.3. CroDeriV	14
5. METODOLOGIJA	15
6. ANALIZA	16
6.1. Prvi korpus	16
6.2. Drugi korpus	18
7. ZAKLJUČAK	28
<i>PRILOZI</i>	28
SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (na hrvatskom jeziku)	47
NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (na engleskom jeziku)	48
LITERATURA	48

1. UVOD

Julije Benešić hrvatski je književnik i autor *Rječnika hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do Ivana Gorana Kovačića* nastalog na poticaj tadašnjeg potpredsjednika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, akademika Miroslava Krleže. Benešićev Rječnik nastao je iz potrebe za izradom i izdavanjem rječnika hrvatskoga književnoga jezika koji bi popunio praznine i nedostatke postojećih rječnika. Svrha mu je prikaz stanja hrvatskoga književnoga jezika kojim su pisali hrvatski književnici u razdoblju od 1835. do početka Drugoga svjetskoga rata. Autor naglašava informativan karakter Rječnika te se time odmiče od normativnog pristupa.

Cilj je rada predstaviti i sustavno prikazati jedan aspekt razvoja hrvatskoga književnoga jezika na temelju izdvojenih i analiziranih rječotvornih aspekata glagola u Benešićevu Rječniku.

Prikupljen je korpus od 600 glagola koji su redom bilježeni kako su se pojavljivali u Rječniku.¹ Nakon tvorbene analize ustanovljen je postotak pojavnosti svakog tvorbenog načina te provenijencija glagola.

Uz pretpostavke utemeljene na empiriji izdvojeno je osam tipova tvorbenih uzoraka koji danas nisu u tolikoj mjeri ili nisu uopće prezentni u hrvatskome standardnome jeziku. Prikupljeni korpus sadrži 179 glagola koji pripadaju prethodno spomenutim tvorbenim uzorcima. Analiza rada usredotočena je na prefiksarno-sufiksalsnu tvorbu.

U uvodnom dijelu rada prikazan je Benešićev Rječnik, njegove općenite značajke, struktura i cilj. Slijedi osvrt na povijest hrvatskoga književnoga jezika, točnije, na neke od ključnih jezičnih, povijesnih, društvenih i političkih aspekata u razdoblju koje obuhvaća Rječnik. U teorijskom okviru ukratko su predstavljeni glagoli kao vrsta riječi te je dan prikaz prefiksarno-sufiksalsne tvorbe sa stajališta više autora. Slijede metodologija i analiza kao središnji i ključni dijelovi rada te prikaz zaključaka do kojih se došlo nakon provedene analize korpusa.

¹ Kako korpus ne bi bio preopširan, nije se izdvojio baš svaki glagol koji se pojavio u Rječniku, točnije, nisu izdvajani glagoli koji su aktualni u hrvatskome standardnome jeziku. Međutim, prilikom prikupljanja korpusa onih glagola koji su nastali prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom, redom su svi izdvajani kako su se pojavljivali u Rječniku.

2. OPĆENITO O RJEČNIKU

Julije Benešić, hrvatski književnik, prevoditelj i jezikoslovac, rođen je 1883. godine u Iloku. Naš je najplodniji i najsposobniji prevoditelj djela iz poljske književnosti. Na *Rječniku hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do Ivana Gorana Kovačića*, koji je nastao na poticaj tadašnjeg potpredsjednika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, akademika Miroslava Krleže, Benešić je počeo raditi 1948. godine. Nakon što je pristao na dovršavanje velikog Rječnika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, u studenome je iste godine predstavio metodologiju svoga rada Odjelu za jezik i književnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Iznio je trinaest točaka koje bi trebalo razmotriti prije samog početka rada na Rječniku: osnovni princip, tumačenje značenja riječi, frazeologija, gramatičke oznake riječi, riječi iz zoologije i botanike, tuđe ili strane riječi, latinske riječi, glagoli, tehničke riječi, akcenat, nazivi gradova, kratice te organizacija rada oko rječnika. Budući da je fokus ovoga rada usmjeren isključivo na glagole u Rječniku, detaljnije će se predstaviti način obrađivanja spomenute vrste riječi. Benešić je povratne (refleksivne) glagole tretirao kao posebne jedinice, odvajao ih od nerefleksivnih oblika te ih navodio nakon njih (Benešić 1985: 31).

Godine 1951. Benešić je napisao predgovor i završio sa slovima A i B u Rječniku. U predgovoru je, između ostalog, objasnio svrhu Rječnika, a ona podrazumijeva prikaz hrvatskog književnog jezika kojim su pisali hrvatski književnici u razdoblju od 1835. do početka Drugog svjetskog rata, točnije u rasponu od sto godina. U rječniku se nalaze izvorne riječi iz književnih djela hrvatskih pisaca potkrijepljene citatima (isto: 17).

Kao izvor Rječniku poslužila su pjesnička i prozna beletristička djela hrvatske književnosti². Izdvojena su djela 107 hrvatskih autora, u rasponu od Antuna Mihanovića, rođena 1796. godine do Ivana Gorana Kovačića, rođena 1913. Osim toga, manjim je dijelom kao izvor korišten *Rječnik hrvatskoga jezika* Ivana Broza i Franje Ivekovića iz 1901. godine te Rječnik Jugoslavenske akademije koji je izlazio od 1880. do 1976. godine, Kušarovo *Narodno blago* iz 1934. godine, potom zbirke narodnih pjesama Matice Hrvatske iz 1896., Luke Ilića Oriovčanina te zbirke narodnih pripovjedaka Mijata Stojanovića u razdoblju od 1835. do 1867. godine (isto: 24).

Kao što je već napomenuto, Benešićev je Rječnik nastao iz potrebe za izradom i izdavanjem rječnika hrvatskoga književnoga jezika koji bi popunio praznine i nedostatke

² Citata iz dramskih djela nema, izuzevši dva dramska djela u stihovima, a to su: *Teuta* Dimitrija Demetra te *Kraljević Marko* Petra Preradovića (Benešić 1985: 17).

postojećih rječnika, prvenstveno Brozova i Ivekovićeva Rječnika. Taj rječnik utemeljen je na folklornoj baštini koju su prikupili Vuk Karadžić i Đuro Daničić te nudi nepotpunu sliku o leksiku hrvatskoga jezika u kojoj hrvatska jezična i književna tradicija s naglaskom na hrvatska narječja, starija hrvatska književnost te suvremena tadašnja književnost nisu bile u dovoljnoj mjeri zastupljene (Benešić 2013: 1).

Stoga je jedan od ciljeva Rječnika dati jasniju sliku razvitka hrvatskoga književnoga jezika u prošlih sto godina.

Godine 1955. uprava Akademije poslala je Benešiću dopis u kojemu su iznesene kritike Rječniku. Jedna od glavnih preporuka odnosila se na štednju prostora na način da se reducira broj citata iz djela autora radi praktičnosti. Druga sugestija odnosila se na ujednačavanje terminologije. Trebalo bi se, naime, dati tumačenje za svaku riječ. Benešić na kritike spremno odgovara i objašnjava kako je izabrao 107 autora pri čemu je pazio da budu iz svih generacija kroz 100 godina i iz svih krajeva Hrvatske. Ističe kako križati citat znači križati autora, a u tome ne vidi smisao. Kod nekih riječi nije stavljen citat pri čemu se misli na mlađe generacije pisaca, jer je riječ zanemariva, zaboravljena, a kod drugih riječi Benešić je pazio da bude vidljivo da ta određena riječ još živi u književnosti od ilirskih vremena do danas. Na kraju zaključuje kako cilj Rječnika nije bio da se u riječima iznese neki nov element, već da se prikaže život riječi u književnosti (Benešić 1985: 26). Što se tiče drugog savjeta, Benešić ističe kako ne smatra potrebnim da iznese tumačenje baš za svaku riječ koja je općepoznata. Često daje značenje neke riječi u sinonimima, a posebno u slučajevima kada ista riječ ima dva i više značenja. Još jednom ističe nepotrebnost definiranja svake riječi: „*Bojao sam se, da se ne zatrčim kao prof. Maretić, koji značenje riječi krava definira ovako: „žensko od vola kad je odraslo, poznata domaća životinja“*“ (Benešić 1985: 27).

Benešić je i sam istaknuo kako je Rječnik književnoga jezika informativan, a ne normativan. U Rječniku se citatima ističu i navode one riječi kojima se služe hrvatski književnici u rasponu od stotinjak godina, a u skladu s tim, mogu se naći i zastarjele, izumrle i nove riječi te se naglašava kako tu nema pravila kako se treba pisati, već se jednostavno daju poučni primjeri koji prikazuju kako se do danas pisalo. Benešić je slikovito dočarao kako shvaća Rječnik književnoga jezika: „*Rječnik književnoga jezika nije sličan prirodoslovnom muzeju nekih vrsta životinja: od svake vrste pomalo – on je sličniji galeriji slika: od svakog umjetnika što više. Zato treba znati razlikovati rječnik (leksikon, Wörterbuch) od zbirke književnih izraza u tome jeziku. Premda je slično, ipak nije isto: herbarij i vrt pun cvijeća.*“ (isto: 25). Ističe se, dakle, ograničenje stvaralačkog postupka, odnosno svjestan odabir

opisivanja i informiranja o riječima u hrvatskoj književnosti u proteklih sto godina, čime se normativni pristup zanemaruje i nije predmet istraživanja.

Do 1954. godine Benešić je obradio slova od A do K, a zabilježeno je da je posljednja obrađena natuknica bila „serenada“. Umro je krajem 1957. godine u Zagrebu. Tek dvadeset i pet godina nakon njegove smrti, nastavilo se raditi na Rječniku te se 1985. godine konačno počeo izdavati. Do 1990. godine bilo je objavljeno 12 svezaka (A – RZATI). Urednik prvog sveska (A – BURKATI) bio je akademik Josip Hamm, a nakon njegove smrti, 1986. godine, urednici su bili akademici Milan Moguš i Josip Vončina. U studenome 2013. godine objavljen je trinaesti svezak (S – SPUŽVAST). Urednici su bili Milan Moguš, Anja Nikolić-Hoyt i Josip Vončina.³ Zadnji objavljeni svezak je četrnaesti (SPUŽVICA - ŠVRLJUGA).

3. NEKI ZNAČAJNIJI DOGAĐAJI U POVIJESTI HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA JEZIKA (od 1830. do početka Drugog svjetskog rata)

Slijedi osvrt na neke od važnih jezičnih, povijesnih, društvenih i političkih aspekata razdoblja koje obuhvaća Benešićev Rječnik, dakle, od 1830. do 1935. godine, a spomenut će se i razdoblje Nezavisne Države Hrvatske.

3.1. Ilirski pokret (hrvatski narodni preporod)

Do pojave hrvatskoga narodnoga preporoda, odnosno ilirskog pokreta, 1830. godine, hrvatski pisci i književnici pisali su i stvarali na kajkavskom, čakavskom i štokavskom narječju te je na taj način do izražaja dolazilo bogatstvo hrvatske jezične i kulturne baštine. Glavni cilj ilirskog pokreta odnosio se na stvaranje zajedničkog jezika za sve Ilire, odnosno, za Hrvate, Srbe, Slovence i Bugare. Ilirizam je među Hrvate unio spoznaju da oni nisu malen narod ograničen na tri kajkavske županije, već da sačinjavaju s ostalim Južnim Slavenima veliki ilirski narod (Vince 2002: 207). Procvat leksika hrvatskoga jezika postupno se stišavao nakon uspostavljanja jekavske novoštokavštine kao osnove hrvatskoga književnoga jezika čime se hrvatski jezik približio srpskome, o čemu će biti govora u nastavku poglavlja.

Prethodno je istaknuto da hrvatska književnost nije pisana samo na jednom narječju, već na tri narječja. Značajnija djela na čakavskom narječju prestala su se proizvoditi u doba Jurja Barakovića, dvjesto godina prije iliraca te se stoga izbor među interdijalektima sveo na kajkavski i štokavski (Novak 2012: 51). Kajkavsko narječje obuhvaćalo je sjevernu Hrvatsku, dok je u drugim hrvatskim pokrajinama prevladavala štokavština (Vince 2002: 220).

³ Stolac, Diana, Julije Benešić RJEČNIK HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA JEZIKA OD PREPORODA DO I. G. KOVAČIĆA svezak 13; S – SPUŽVAST, Fluminensia god 26 (2014), br. 2, str. 145 - 174

Postepeno je slabio otpor štokavskom narječju od strane nekih kajkavskih pisaca, jer je postojala svijest o tome da zbog malobrojnosti i teritorijalne ograničenosti kajkavsko narječje ne može postati općim književnim jezikom. Velika većina iliraca kajkavaca pisala je kajkavski do 1836. godine (Vince 2002: 225). Istaknuo se, ipak, Ignac Kristijanović koji je do 1836. godine odobravao Gajev rad, ali mu je bilo stalo do jezika na kojemu je stvarao te je 1837. godine objavio i gramatiku kajkavskoga narječja (Novak 2012: 53). Kada se govori o preuzimanju štokavskog narječja kao zajedničkog jezika južnih Slavena, ne misli se na preuzimanje pučkog štokavskog govora, već na stvaranje modificiranog književnog jezika na bazi štokavštine s elementima kajkavštine i čakavštine kako bi ostali narodi mogli lakše prihvatiti taj jezik.

U razdoblju ilirizma sustavno se radilo na obogaćivanju leksika hrvatskog jezika novim riječima i izrazima te se na taj način isticao nacionalni identitet. Najznačajnija leksikografska djela ilirizma koja su doprinijela razvitku i obogaćivanju leksika hrvatskog književnog jezika su *Njemačko-ilirski slovar* Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića iz 1842. godine te dva rječnika koja su nastala nakon ilirizma, ali su vrlo važna za povijest hrvatske leksikografije, a to su rječnici Bogoslava Šuleka – *Njemačko-hrvatski rječnik* iz 1860. i *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja* iz 1874. godine (Vince 2002: 584). U razdoblju ilirizma aktivne su filološke škole: Zagrebačka filološka škola koja se nadovezuje na rad iliraca; Zadarska filološka škola koja se protivila ilirskom usmjerenju; Riječka filološka škola te, krajem 19. stoljeća, škola hrvatskih vukovaca. Područja njihova bavljenja orijentirana su na dovršavanje hrvatske jezične standardizacije s gramatičkog, pravopisnog, leksičkog gledišta pri čemu su se, u većoj ili manjoj mjeri, oslanjali i na književnojezičnu tradiciju.

Budući da se tema rada između ostalog odnosi na prikaz razvoja hrvatskoga leksika u razdoblju od sto godina, u daljnjem radu fokus će biti stavljen isključivo na leksik hrvatskoga književnoga jezika.

Nakon što je završilo razdoblje ilirizma uslijedila je stagnacija. Godine 1848. umjesto da se uspostave političke i društvene slobode, nastupilo je uvođenje apsolutizma i pojačana germanizacija (Vince 2002: 287).

3.2. Ideja o zajedničkom književnom jeziku Hrvata i Srba

Vince pedesete godine 19. stoljeća označava kao uspostavu novog razdoblja u hrvatskome životu u kojemu jača hrvatska nacionalna svijest (Vince 2002: 287). U ožujku 1850. godine održan je tzv. Bečki književni dogovor. Sastanku su prisustvovali Karadžić, Daničić, Slovenac Franc Miklošič, Dimitrija Demeter, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ivan Mažuranić,

Vinko Pacel i Stefan Pejaković. Karadžić ih je okupio kako bi se dogovorili oko nekih jezičnih pitanja te došli do kompromisnog rješenja oko zajedničkog jezika (isto: 292). Taj je dogovor popraćen u Zagrebu poprilično rezervirano.

Djelovanje Vuka Karadžića te njegovog pomoćnika Đure Daničića slijedili su i hrvatski vukovci o kojima će još biti riječi.

Karadžić je htio da osnova književnog jezika bude zasnovana na novoštokavskim govorima ijekavskog izgovora, s novoštokavskim oblicima i novoštokavskom akcentuacijom. Iz tog razloga sukobljavao se sa Zagrebačkom filološkom školom i koncepcijom iliraca koji su nastojali stvoriti „ilirski“ jezik, odnosno zajednički južnoslavenski jezik koji bi ujedinio ne samo Hrvate, već i Srbe i Slovence pa i Bugare (isto: 644, 645).

Karadžić je nastojao stvoriti jezik za Srbe i Hrvate smatrajući da je štokavština srpska i da je ona najpogodnija za oblikovanje zajedničkog jezika. Za razliku od iliraca koji su htjeli ilirski jezik sa štokavskom osnovom, ali i s elementima iz čakavskog i kajkavskog jezika te s arhaičnijim elementima u jeziku, čime bi se približili i drugim južnoslavenskim jezicima (isto 2002: 646).

Unatoč neslaganju oko poimanja zajedničkog jezika, hrvatski se književni jezik potkraj 19. stoljeća znatno približio Karadžić-Daničićevu jezičnom tipu, ali iz njega nije preuzeo ono što nije već bilo zastupano u hrvatskim novoštokavskim govorima. Treba još naglasiti kako Hrvati nisu svoj književni jezik uzeli direktno od Karadžića, već kao sastavni dio cjelokupne književne baštine iz starije, dubrovačke književnosti (isto: 653).

Novak ističe dvije teze protiv kojih se bore hrvatski jezikoslovci: prva se odnosi na činjenicu da su se Srbi i Hrvati ujedinili u jednom standardnom jeziku, kao što se smatra u jednom dijelu suvremene svjetske slavistike, a druga teza podrazumijeva da su Hrvati preuzeli jezik koji je kodificirao Karadžić. U skladu s tim stavom, Hrvati su preuzeli srpski kao književni jezik pa se razvio srpskohrvatski jezik. No, hrvatski i srpski jezik imali su razdvojene puteve koji su se tek u 20. stoljeću približili zbog političkih razloga, ali se nikada nisu stopili u jedan (Novak 2012: 142, 143).

3.3. Purizam u vukovaca

Prije druge polovice 19. stoljeća počinje se oblikovati škola povezana s djelom i djelatnošću već spomenutoga srpskoga jezikoslovca i reformatora srpskoga jezika Vuka Stefanovića Karadžića. Koncepcijski je škola hrvatskih vukovaca suprotstavljena trima prethodno spomenutim filološkim školama, a najočitije zagrebačkoj (Samardžija 2004: 113).

Škola hrvatskih vukovaca ima tri faze, odnosno naraštaja. U početnoj fazi škola se oblikuje pod izravnim utjecajem Karadžića i njegova djela. U drugoj fazi mjesto zamjenjuje Đuro Daničić, Karadžićev učenik i vjeran promicatelj njegovih ideja. Pod Daničićevim utjecajem oblikovali su se hrvatski jezikoslovci: Franjo Iveković, Ivan Broz, Pero Budmani, Mirko Divković, Armin Pavić, Tomo Maretić. Oni će odigrati važnu ulogu u promjeni pravopisne koncepcije i u normiranju hrvatskoga književnoga jezika. Treća faza predvođena je Maretićem koji je osnove vukovske koncepcije prenio u 20. stoljeće. Hrvatski jezikoslovci *maretićevci* su Vatroslav Rožić, Dragutin Boranić, Stjepan Bosanac te Josip Florschütz, Stjepan Ivšić i Nikola Andrić (isto: 115).

Na oblikovanje pogleda hrvatskih vukovaca, osim ideja i djelovanja Karadžića i Daničića, utjecale su i ideje kasnog romantizma koje veličaju narodni duh i sve u vezi s narodom (folklor, usmena narodna književnost i narodni jezik). Mladogramatičari su također snažno utjecali na koncepciju hrvatskih vukovaca što potvrđuje činjenica da se većina njih školovala upravo u mladogramatičarskome duhu. Glavna ideja je da „predmet proučavanja jezikoslovlja nije jezični sustav nego jezik pojedinca.“ (isto: 116).

Utjecaj hrvatskih vukovaca u hrvatskome jezikoslovlju promatra se kroz više segmenata. Ivan Broz napisao je prvi hrvatski službeni pravopis pod nazivom *Hrvatski pravopis* 1892. godine. Fonološki je koncipiran, a hrvatska javnost prihvatila ga je ne iz političkih razloga, već zbog uvjerenja da je taj pravopis zastupljeniji u starijoj hrvatskoj pravopisnoj tradiciji. Što se tiče gramatike vukovci predstavljaju završnu fazu u procesu prodora (novo)štokavskih značajki u gramatičku normu hrvatskoga jezika koji je započeo stotinjak godina prije njih. S aspekta leksika vukovci su ignorirali leksičke razlike između hrvatskoga i srpskoga jezika, a samim time i Šulekove neologizme. Korpus za normiranje književnoga jezika bio je jezik Karadžićevih djela, a to je primjetno u Rječniku hrvatskoga jezika Ivana Broza i Franje Ivekovića koji je bio sastavljen gotovo isključivo na temelju Karadžićeva i Daničićeva jezika. Čak je i Vatroslav Rožić, jedan od najupornijih hrvatskih purista, kako ga je nazvao Marko Samardžija, priželjkivao da se svescima Rječnika doda i treći u koji bi ušle književne i kulturne riječi novijeg doba.⁴

Hrvatski vukovci bili su kvalitetni jezikoslovci i zasigurno su ostavili trag u hrvatskome jezikoslovlju, ali često su kritizirani zbog zanemarivanja hrvatske jezične baštine (isto: 119). U nastavku rada predstaviti će se njihova puristička djelovanja.

⁴ Vince, Zlatko, *Vrijedno, ali nepotpuno djelo* (O manje poznatim odjecima na Broz-Ivekovićev 'Rječnik hrvatskog jezika'), *Filologija*, No. 8, 1978., (389 – 396), str. 391.

Hrvatski vukovci sredinom su 19. stoljeća uveli, dakle, u hrvatski jezik Karadžićevu stilizaciju štokavštine i to ne iz jezičnih, već iz političkih razloga usmjerenih na jezično združivanje sa Srbima.⁵ O tome da je postojao velik broj hrvatskih vukovaca purista dovoljno govori činjenica da su podijeljeni u dvije generacije, no u radu će se pažnja posvetiti samo nekolicini koje je bitno spomenuti s obzirom na temu rada. Tomislav Maretić napisao je 1899. godine djelo *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika* što predstavlja jedno od najvažnijih djela ne samo hrvatskih vukovaca nego i šire, ali se i ono smatra simbolom purističkih elemenata u djelovanju vukovaca. Nataša Bašić čak ide toliko daleko da piše da je Maretić svojim djelom napravio „takav kulturocid nad hrvatskim jezikom, da se od njega do danas oporavlja.“ Misli, pritom, na činjenicu da Maretić nije napravio gramatiku i rječnik prema djelima najboljih hrvatskih pisaca, već se njegovo djelo gotovo isključivo temelji na jeziku Vuka Karadžića i Đure Daničića kao i prethodno spomenuti Broz-Ivekovićev rječnik.

3.3.1. Vatroslav Rožić

Vatroslav Rožić (1857.-1937.) svojim se djelovanjem nastavlja na hrvatske puriste iz druge polovice 19. stoljeća te spada u drugu generaciju purista koji su bili pod snažnim utjecajem Maretića. Pogovor pod nazivom *Puristička i jezikoslovna djelatnost Vatroslava Rožića* iz Rožićeve knjige *Barbarizmi u hrvatskom jeziku* napisao je Marko Samardžija. Ističe, između ostalog, kako se za Rožića govorilo da je najuporniji među hrvatskim puristima u prvoj trećini 20. stoljeća.

Njegovo najpoznatije djelo *Barbarizmi u hrvatskom jeziku*⁶ nije veliko opsegom, a obuhvaća preko tisuću obrađenih „barbarizama“ u koje Rožić ubraja sve što se protivi „čistomu“ štokavskom književnom jeziku, među ostalim i neologizme, arhaizme, provincijalizme i posuđenice (Rožić 1913: 150).

Iako se, poput ostalih, opirao prodoru kajkavskih elemenata u hrvatski standardni jezik, valja napomenuti da je Rožić napisao i djelo, točnije studiju *Kajkavački dijalekat u Prigorju*, kojim je opisao idiom svog rodnog mjesta i nekoliko sela u okolici u jaskanskome kraju. Tim je djelom dao svoj doprinos proučavanju kajkavštine (isto: 156).

3.4. Broz-Ivekovićev rječnik

Ivan Broz, jezikoslovac i književni povjesničar, posljednjih petnaestak godina života prikupljao je građu za objasnidbeni (eksplikativni) rječnik hrvatskog jezika. Nakon njegove

⁵ Nataša Bašić, *Uz povijest hrvatske standardizacije*, Filozofski fakultet Osijek, Jezik, 56., 2009.

⁶ Prvo izdanje naslovljeno je *Barbarizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*, a drugo i treće *Barbarizmi u hrvatskom jeziku* (Rožić 1913: 150).

smrti, Franjo Iveković objavio je 1901. godine dvosveščani *Rječnik hrvatskoga jezika* temeljeći ga na građi svojega pokojnoga nećaka Broza i svojoj vlastitoj. Taj se rječnik uvrštava kao jedno od glavnih djela hrvatskih vukovaca na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće te se vodi kao prvi eksplikativni rječnik hrvatskoga jezika i prvi moderni veliki rječnik s hrvatskim imenom jezika.⁷

Rječnik se nije temeljio na gramatičkom i leksičkom korpusu hrvatske književnosti, već na pučkoj, folklornoj književnosti te na djelima srpskih pisaca Vuka Stefanovića Karadžića i Đure Daničića. Više se uzimala u obzir zamišljena, nego stvarna dijalektna osnovica književnoga jezika. Na taj se način hrvatski jezik znatno približio srpskomu. To potvrđuje i činjenica da Rječnik ne obuhvaća lekseme koji su potrebni za shvaćanje djela nekih hrvatskih književnika koji su pisali na dijalektu. August Kovačec izdvojio je djela Augusta Šenoa, Antuna Nemčića, Josipa Kozarca, Ante Kovačića, Eugena Kumičića pa odlazi korak dalje te upozorava na još intenzivnije nerazumijevanje djela Dživa Gundulića, Junija Palmotića, Marka Marulića te Petra Zoranića.

Ipak, navodi Kovačec, zbog uloge koju je odigralo u novijoj povijesti hrvatskoga književnoga jezika te u normiranju suvremenoga standardnoga jezika Rječnik i dalje ostaje jedno od najznačajnijih jezikoslovnih djela završne etape hrvatske jezične unifikacije.

Kovačec također ističe neutemeljen stav nekih od zagovaratelja Rječnika i novoštokavske isključivosti kojim se izriče da književni jezik ne može sigurno znati onaj tko se nije rodio u krajevima s čistim štokavskim narječjem, što bi, zaključuje autor, značilo da Šenoa, Kumičić, Gjalski i još mnogi drugi ne mogu biti uzori književnoga (standardnoga) jezika, jer ne mogu kako treba ovladati jezikom.⁸

Upravo zbog prethodno navedenih razloga, nastao je Benešićev Rječnik. Kako, dakle, Broz-Ivekovićev rječnik ne nudi potpunu sliku o leksiku hrvatskoga književnoga jezika, Benešić je svojim djelom nastojao popuniti praznine i nedostatke kako bi što vjernije prikazao bogatstvo hrvatske književne tradicije s naglaskom na hrvatska narječja, stariju hrvatsku i tadašnju suvremenu književnost.

3.5. Hrvatski jezik u NDH

Iako je purizam u većoj ili manjoj mjeri neprestano prisutan (u Hrvatskoj osobito devedesetih godina 20. stoljeća) osvrnut će se još na situaciju u NDH, u kojoj se purizam,

⁷ Franjo Iveković i Ivan Broz: *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb, 1901. Svezak I., A—O (str. III—VIII, 1—951). Svezak II., P—Ž (str. 1—896). Pretisak: Zagreb, Naklada Dominović, 2009. Pogovor: Ivo Pranjković, *Iveković-Brozov Rječnik hrvatskoga jezika na početku 20. i na početku 21. stoljeća*, (885—896.), str. 129.

⁸ Isto., str. 131.

između ostalog, razvijao kao reakcija na purizam vukovaca, a težilo se i uklanjanju srbizama iz hrvatskoga leksika kako bi se hrvatski što više razlikovao od srpskoga jezika. U nastavku rada detaljnije će se razraditi prethodno istaknuto.

Nezavisna Država Hrvatska osnovana je 10. travnja 1941. godine i postojala je do svibnja 1945. godine. Nakon dvadeset godina snažnog političkog centralizma i unificiranja jezika i pravopisa u Kraljevini SHS, javlja se nezadovoljstvo stanjem i položajem hrvatskoga jezika.

Najprije se javlja zahtjev za „čistim hrvatskim jezikom“ u sudstvu, potom se zabranjuje ćirilica i započinje rasprava o koncepciji hrvatskoga pravopisa o kojoj će se detaljnije pisati u nastavku rada.

U raspravama o hrvatskome pravopisu, na jednoj strani bili su filolozi koji su zagovarali fonološki pravopis, a na drugoj zagovaratelji etimološkog (korienskog) pravopisa i „čistog hrvatskog jezika“ (Samardžija 2008: 33, 34). U prostorijama Hrvatskoga državnog ureda za jezik 1941. godine održan je sastanak u vezi s koncepcijom i izradbom novoga pravopisa hrvatskoga jezika kojemu je prisustvovao i Julije Benešić. Sudionici sastanka većinom su bili zagovaratelji fonološki koncipirana pravopisa. Zaključak s potpisom ministra bogoštovlja i nastave Mile Budaka u kojem se izriče da se hrvatski pravopis provodi prema etimološkom načelu donesen je 1. siječnja 1943. godine (isto: 41). Većina jezikoslovaca nije bila vješta u pisanju na takav način pa su se vodili najnepouzdanijim kriterijem u jezičnim zakonitostima i pravopisnim pravilima – „po osjećaju“. Postojali su, primjerice, oblici: *uništen*, *oštećen*, *društvo* i sl. Ukinulo se i izjednačavanje po zvučnosti, pa su se koristile riječi poput: *pjestnik*, *pistmen*, *dručтво*, *oštećen* i sl. (isto: 47). Nagli prijelaz na novi tip pravopisa donio je u jezičnu zajednicu zbunjenost, nesnalaženje i nesigurnost.

Osim uvođenja etimološkog pravopisa, počeo se isticati jezični purizam, naravno, s potpuno drugačijim ciljem od onoga koji su imali hrvatski puristi vukovci. Puristi u NDH nisu slušali ni tražili mišljenje jezikoslovne struke, nisu obraćali pažnju na važnost stečenih navika u jezičnoj zajednici, a nuđena su rješenja koja nisu bila uvijek jezikoslovno besprijekorna. Imali su sljedbenike, ali je postojao i komunističko-partizanski dio koji je njihova rješenja odbacivao i ismijavao (isto: 75). Leksičke inovacije nastajale su: oživljavanjem leksema iz pasivnoga leksika (oživljenice) koji je bio najčešći način na koji su puristi dolazili do novih riječi; tvorbom novih riječi (novotvorenice); proširivanjem značenja postojećih leksema (novoznačnice) i prevođenjem inojezičnih leksičkih predložaka (prevedenice).

Puristi u NDH pozivali su se na rad Ivana Mažuranića i Jakova Užarevića te Bogoslava Šuleka i Dragutina Antuna Parčića. Naglašava se kako su hrvatski vukovci gledali s prijezirom ili ignorirali njihove tendencije k leksičkoj obnovi i skupljanju leksičkog blaga u svojim

radovima (isto: 76, 77). U sklopu čišćenja jezika naglašeno je i uklanjanje srbizama iz hrvatskoga leksika, primjerice: *saobraćaj* > *promet*; *sijalica* > *žarulja*; *uobrazilja* > *mašta*; *zemljoradnja* > *poljodjelstvo* i sl. (isto: 80). Odvijao se i proces zamjenjivanja posuđenica koje se tada nazivaju tuđicama. Inicirala se izradba rječnika hrvatskoga jezika i, s tim u vezi, uređenje hrvatskih nazivlja (hrvatsko upravno i pravno nazivlje, hrvatsko domobransko nazivlje, čistoća u nazivima tvrtki, poduzeća, društava, zavoda i ustanova) (isto: 88).

Što se tiče odnosa hrvatskoga književnoga jezika i hrvatskih narječja i u razdoblju NDH bila su podijeljena mišljenja, nije bilo jedinstvenoga stava o dijalektalnoj književnosti. Dijalektalna su se književna djela između dvaju svjetskih ratova uglavnom uvrštavala u antologije ravnopravno s pjesmama pisanim književnim jezikom. Rijetki su bili oni koji su se pribojavali da bi umjesto jedne književnosti mogla biti gomila književnika od kojih će svaki njegovati svoj dijalektalni izraz te bi se tako stvorilo „jezično šarenilo“. Često se taj stav kritizirao, jer bi se povlačenjem granica između književnog jezika i narječja na način da na jednoj strani bude štokavština, a na drugoj, lingvistički nižoj, čakavština i kajkavština, dogodila nesuglasnost s namjerama jezikoslovaca u NDH u smislu obogaćivanja hrvatskoga leksika (isto: 94).

Hrvatski je književni jezik u razdoblju od travnja 1941. do svibnja 1945. doživio, dakle, nagle promjene koje su donesene direktivno, pod izravnim i nepopustljivim političkim režimom, a sve s ciljem promicanja čistoga hrvatskoga jezika koje je ponekad bilo i nasilno.

4. TEORIJSKI OKVIR

4.1. Općenito o glagolima

U hrvatskim gramatikama glagoli se definiraju kao promjenjiva vrsta riječi kojom se izriču radnja, stanje i zbivanje. Karakteriziraju ih kategorije vida, lica, načina, vremena i stanja. Prema vidu glagoli mogu biti nesvršeni (*jesti*) i svršeni (*pojesti*). Kategorija lica razlikuje prvo lice (*jedem – jedemo*), drugo lice (*jedeš – jedete*) i treće lice (*jede – jedu*). U kategoriji načina razlikuje se izjavni način (*indikativ*), zapovjedni način (*imperativ*), izricanje pogodbe (*kondicional*), izricanje želje (*optativ*). Kategorija vremena razlikuje sadašnjost, prošlost i budućnost, a kategorija stanja podrazumijeva radne (aktivne) glagolske oblike (*jeo*) i trpne (pasivne) glagolske oblike (*jeden*) (Silić, Pranjković 2005: 38). Barić i suradnici posebno izdvajaju kategoriju prijelaznosti koja podrazumijeva osobinu glagola da mu radnja prelazi ili ne prelazi na objekt. Razlikuju se izravna i neizravna prijelaznost. Izravna prijelaznost svojstvo je glagola s bližim objektom (objektom u akuzativu) te se oni nazivaju prijelaznim

(tranzitivnim) glagolima. Ostali su glagoli neprijelazni (*intranzitivni*). S obzirom na objekt izdvajaju se i glagoli s povratnom zamjenicom se (povratni glagoli) (Barić 1997: 230).

Glagolski se oblici dijele na jednostavne i složene. Jednostavni su glagolski oblici: *prezent, imperfekt, aorist, imperativ, glagolski pridjev radni, glagolski pridjev trpni, optativ, glagolski prilog sadašnji i glagolski prilog prošli*. Složeni su glagolski oblici: *perfekt, pluskvamperfekt, futur prvi, futur drugi, kondicional prvi i kondicional drugi* (Silić, Pranjković 2005: 58).

Zbog različitosti njihove infinitivne i prezentske osnove glagoli se dijele na vrste, a vrste na razrede. U hrvatskome jeziku postoji šest glagolskih vrsta (isto: 42).

4.2. Tvorba glagola

U ovom potpoglavlju predstaviti će se stajališta o tvorbi glagola Marijane Horvat i Ermine Ramadanović u *Jezikoslovnom priručniku Blaža Tadijanovića*, zatim, prema Stjepanu Babiću i njegovoj *Tvorbi riječi*, prema Branki Tafri i Petri Košutar te njihovom članku *Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku*, prema *Gramatici hrvatskoga jezika* autora Josipa Silića i Ive Pranjkovića te prema *Hrvatskoj gramatici* Eugenije Barić i suradnika.

Babić ističe da u tvorbi glagola postoje dva osnovna tvorbeni načina: sufiksalna i prefiksalna tvorba, prefiksarno-sufiksalna tvorba slabije je plodna, dok su slaganje i unutrašnja tvorba vrlo rijetki tvorbeni načini (Babić 2002: 503). S tim se slažu i ostali autori prethodno spomenuti.

Sufiksalskom se tvorbom glagoli tvore od imeničkih, pridjevnih, uskličnih i glagolskih osnova, a od ostalih samo iznimno. Babić navodi 61 sufiks, a izdvojiti će se nekoliko: *-ati, -uckati, -asati, -atati, -evati, -jivati, -ovati, -nuti*, itd. (isto: 503).

Babić u sufiksalskoj tvorbi glagola ističe kako je s obzirom na vid značajna tvorba svršenih glagola od nesvršenih (perfektivizacija) i tvorba nesvršenih od svršenih (imperfektivizacija). Primjeri perfektivizacije bili bi: *šaptati > šapnuti; treptati > trepnuti; mućkati > mućnuti* (isto: 517). Kod imperfektivizacije razlikuju se plodni i neplodni tipovi, točnije, plodna je jedino imperfektivizacija sufiksima *-(j)avati i -(j)ivati (-ujem)*, ostali su neplodni.

Prefiksalna tvorba najčešći je tvorbeni način u glagola. Tim je načinom tvoreno više od polovice svih glagola. Prefiksalski se glagoli tvore sljedećim prefiksima: *de-, dis-, do-, iz-, mimo-, na-, nad-, naj-, o-, ob-, od-, pa-, po-, pod-, pre-, pred-, pri-, pro-, protu-, raz-, re-, s-, su-, suprot-, u-, un-, uz-, za-*. Prefiksalskom tvorbom glagoli se tvore od glagola i u pravilu su svršeni. U prefiksaciji svršen glagol ostaje svršen, nesvršeni glagol postaje svršen. Stoga se može reći da je prefiksacija sustavna perfektivizacija nesvršenih glagola. Neki primjeri prefiksacije: *dobaciti, dislocirati, izidati, nakositi* i sl. (isto: 539).

Prefiksarno-sufiksarna tvorba, iako je kod glagola slabije plodna, u središtu je analize ovoga rada te će biti detaljnije predstavljena sa stajališta prethodno spomenutih autora. Babić ističe kako u prefiksarno-sufiksarnoj tvorbi sudjeluju prefiksi: *o-*, *ob-*, *po-*, *pod-*, *pre-*, *u-* i sufiksi: *-nuti*, *-jeti*, *-iti*, *-ati*. Prefiksom *o-* i sufiksom *-nuti* tvoreno je nekoliko svršenih glagola: *ogluhnuti*, *otvrdnuti*, *ogrknuti*, *očvrsnuti*, *omrznuti*. Babić ističe kako taj tip tvorbe nije plodan te izdvaja glagole tvorene prefiksom *o-* i sufiksom *-jeti* kojih ima znatno više: *ocrnjeti*, *ogladnjeti*, *omiljeti*, *omlohavjeti*, *ozelenjeti*, *oživjeti* i sl. (isto: 555). Rijetki su takvi glagoli od imenica: *oboljeti*, *okorjeti*. Naglašava se kako se može reći da su neki od tih glagola nastali kao perfektivizacija prefiksom *o-*, ali kako nemaju svi ti glagoli osnovne glagole navodi se kako su nastali prefiksarno-sufiksarnom tvorbom (isto: 555). Upravo je ta dilema bila prisutna u nekim primjerima glagola u analizi rada. Što se tiče glagola tvorenih prefiksom *o-* i sufiksom *-iti* od pridjeva, postoje dvije skupine: a) učiniti onim što znači pridjev u glagolskoj osnovi: *obijeliti*, *obodriti*, *ocrniti*, *ogoliti* i sl.; b) postati onim što znači pridjev u glagolskoj osnovi: *obositi*, *oblesaviti*, *obradatiti*, *očelaviti*, *otopeliti* i sl. (isto: 555, 556). Značenje b) imaju i prefiksarno-sufiksarne tvorenice *o- + a + -jeti* te se često podudaraju. Tvorenice *o- + a + -iti* plodnije su, a značenje je često jednoznačno određeno već značenjem osnove ili kontekstom, ali postoje i dosta glagola koji stoje u semantičkoj opreci samo po sufiksima *-jeti/-iti* pa je opreka funkcionalna: *ocrnjeti – ocrniti*, *ogoljeti – ogoliti*, *otupjeti – otupiti* i sl. (isto: 556). Babić dalje navodi kombinacije prefikasa i sufikasa te ističe kako je prefiksom *o-* i sufiksom *-iti* načinjeno nekoliko glagola od zanijekanih pridjeva ili složenih s prefiksom *bez-*, često sa skraćenom osnovom za *-(a)n* ili *-en*: *onemogućiti*, *onesposobiti*, *obezglaviti*, *obesmrtiti* i sl. (isto: 556). Prefiks *ob-* dolazi u kombinaciji sa sufiksima *-jeti* i *-iti*: *obudovjeti*, *obnažiti*, *obznaniti* i sl. (isto: 556). Plodan tip prefiksarno-sufiksarne tvorbe je kombinacija prefiksa *po-* i sufiksa *-iti*, a glagoli tako tvoreni nose značenje postati onim što znači imenica u glagolskoj osnovi: *pogospoditi se*, *pohrvatiti*, *polatiniti*, *porusiti*, *povampiriti se* i sl. (isto: 556). Treba istaknuti i prefiksarno-sufiksarnu tvorbu u kojoj sudjeluju dva prefiksa *o-bez-*. Slabo je plodan taj tip. Upravo iz tog razloga ovaj tip tvorbenog obrasca jedan je od osam tipova izdvojenih u analizi rada. Već je uvodno bilo spomenuto da su izdvojeni tvorbeni obrasci koji danas nisu toliko plodni ili uopće ne postoje u hrvatskome standardnome jeziku. Glagoli tako tvoreni znače ostati bez onoga što znači osnovna imenica: *obeščastiti*, *obezumiti*, *obeskruniti*, *obespraviti* i sl., a od pridjeva složenim prefiksom *obez-* nastali su glagoli: *obeshrabriti*, *obeskrijepiti*, *obezvrijediti* i sl. (isto: 557).

Barić i suradnici daju nešto kraći pregled prefiksarno-sufiksarne tvorbe glagola te najprije ističu prefikse i sufikse koji najčešće sudjeluju u spomenutoj tvorbi. Budući da je Babić ponudio

najiscrpniji pregled primjera prefiksno-sufiksne tvorbe glagola, primjeri u hrvatskim gramatikama se uglavnom ponavljaju u nešto drukčijem redosljedu pa ih nema potrebe ponovno isticati. Isto vrijedi i za *Gramatiku hrvatskoga jezika* Josipa Silića i Ive Pranjkovića koji su se samo dotaknuli prefiksno-sufiksne tvorbe ne zalazeći u detalje, dok autorice Marijana Horvat i Ermina Ramadanović u *Jezikoslovnom priručniku Blaža Tadijanovića*, u sklopu tvorbe glagola, nisu čak posebno ni istaknule prefiksno-sufiksnu tvorbu.

4.3. CroDeriV

U analizi rada željelo se usporediti stanje glagolskih leksema u Benešićevu Rječniku sa suvremenim hrvatskim standardnim jezikom. Rječnik bilježi pojavnice književnoga jezika, što je mnogo šire područje od standardnoga jezika (može obuhvatiti i arhaizme, regionalizme, zastarjelice, knjiške lekseme itd.). Zbog prethodno navedenog razloga, svjesni smo da usporedba ima svoja ograničenja.

CroDeriV računalno je obrađen morfološki leksikon hrvatskih glagola. Sadrži oko 14 000 glagolskih lema⁹ prikupljenih iz postojećih rječnika za hrvatski jezik. Polazni oblik u izradi leksikona je glagol u infinitivu.

Krešimir Šojat, Matea Srebačić i Vanja Štefanec¹⁰ naglašavaju kako su u analizi posebnu pažnju usmjeravali na razliku između morfema i morfa te ističu kako je prikazan površinski prikaz svake leme u kojem se prikazuju morfovi te dubinski prikaz u kojem se govori o morfemima koji obuhvaćaju sve svoje potvrđene ostvaraje (alomorfe) u hrvatskome jeziku. Također, ističu razliku između tvorbene osnove i korijena (leksičkog morfa) te navode kako je tvorbena osnova ona koja sudjeluje u jednome derivacijskome procesu i na koju se izravno dodaje derivacijski afiks, a korijen je dio riječi koji nastaje kad se odstrane svi ostali morfovi i koji je nositelj temeljnog značenja riječi. Tvorbena osnova i korijen ponekad se znaju podudarati.

Prefiksi i sufixi koji sudjeluju u tvorbi glagola preuzeti su iz Babićeve *Tvorbe riječi* i dodatno su modificirani. Znatnija modifikacija temeljila se na analizi sufikasa, a odnosila se na sljedeće: infinitivni je sufix odvojen (pri čemu se *-ći* promatra kao alomorf od *-ti*); sufixi koji se dobivaju nakon odvajanja infinitivnoga sufiksa promatraju se kao dvomorfski (npr. *-uck-a-*, *-uč-i-*, *-Ø-a-*); sufixi koji se razlikuju samo u početnome *j* (npr. *-java-/ -ava-*, *-jiva-/ -*

⁹ Točnije 13 780 lema, od čega je 11 746 prefigiranih glagola i 2 034 neprefigirana glagola.

¹⁰ Krešimir Šojat, Matea Srebačić, Vanja Štefanec, *CroDeriV i morfološka raščlamba hrvatskoga glagola*, *Suvremena lingvistika*, broj 75, 2013., str. 79

iva–) promatraju se kao alomorfi. Ako se lema sastoji od kombinacija nekoliko prefikasa i sufikasa, prefiksi i sufixi međusobno su razdvajani.¹¹

Struktura *CroDeriVa* funkcionira na način da se leme rastavljaju na sve morfove, a ne samo na tvorbene osnove i afikse. Time se nastojalo analizirati dosad slabo istraženo područje kombiniranja prefikasa i sufikasa s istim ili različitim korijenom.

Prethodno spomenuti autori članka koji su ujedno i suradnici na projektu *CroDeriV*, u tablicama su, između ostalog, izdvojili deset najčešćih prefikasa (-za, -ob, -u, -iz, -po, -raz, -na, -s, -pro, -pre) i deset najčešćih sufikasa (-k, -v, -t, -ar, -et, -č, -uck, -uš, -ut, -ač, -uc, -at).

Za tvorbu glagola treba naglasiti kako je računalna obrada morfologije hrvatskoga jezika dosad primarno bila usmjerena na fleksiju. U članku se ističe *Hrvatski morfološki leksikon*¹². Izdvaja se i činjenica kako za jezik s izrazito razvijenim i razgranatim derivacijskim procesima kao što je hrvatski ne postoji računalni resurs koji bi dao uvid u tvorbene uzorke i tvorbene porodice te autori to shvaćaju kao poticaj za razvoj takvog resursa.¹³

5. METODOLOGIJA

Cilj je rada sustavno prikazati razvoj hrvatskoga književnoga jezika u razdoblju koje obuhvaća Benešićev Rječnik. Sustavni prikaz razvoja temelji se na prikupljenim korpusima glagola. Prilikom prikupljanja prvoga korpusa, Rječnik se iščitavao od prvoga (A – BURKATI) pa sve do četrnaestoga sveska (SPUŽVICA – ŠVRLJUGA). Glagoli su redom bilježeni kako se na njih nailazilo. Kako bi se izbjegla preopširnost i preopterećenost prvoga korpusa, nisu izdvajani glagoli koji danas postoje u hrvatskom standardnom jeziku. Prikupljen je korpus od 600 glagola koji su prikazani u tablici na kraju rada. Tvorbeno su raščlanjeni te se, potom, odredio tvorbeni način. Uz pomoć *Rječnika stranih riječi* Bratoljuba Klaića i *Hrvatskog jezičnog portala*¹⁴, ustanovljeno je kojim provenijencijama pripadaju pojedini glagoli. U analizi će biti u postotcima prikazani dobiveni rezultati.

Drugi korpus, koji je ujedno u fokusu analize rada, nastao je izdvajanjem glagola prema osam tipova tvorbenih uzoraka koji danas nisu u toliko mjeri ili nisu uopće prezentni u hrvatskome standardnome jeziku. Prilikom izdvajanja uzoraka polazilo se od pretpostavki utemeljenih na empiriji. Za prikupljanje drugoga korpusa ponovno se iščitavao Rječnik od prvoga do četrnaestoga sveska, ali ovoga puta izdvajani su svi glagoli bez obzira na

¹¹ Isto., str. 83, 84

¹² <http://hml.ffzg.hr/hml/> (Hrvatski morfološki leksikon)

¹³ Isto., str. 94

¹⁴ <http://hjp.znanje.hr/> (Hrvatski jezični portal)

(ne)pojavnost u hrvatskome standardnome jeziku. Jedina dva kriterija bila su da glagol pripada jednom od osam tvorbenih uzoraka te da je nastao prefiksarno-sufiksnom tvorbom. Za provjeravanje pojavnosti, odnosno nepojavnosti izdvojenih glagola u hrvatskome standardnome jeziku koristio se Anićevo Rječnik te CroDeriV, a u analizi je prikazano u kolikoj mjeri se podudaraju ta dva korištena izvora. Prikupljen je korpus od ukupno 179 glagola, a prikazani su u osam odijeljenih tablica radi preglednosti.

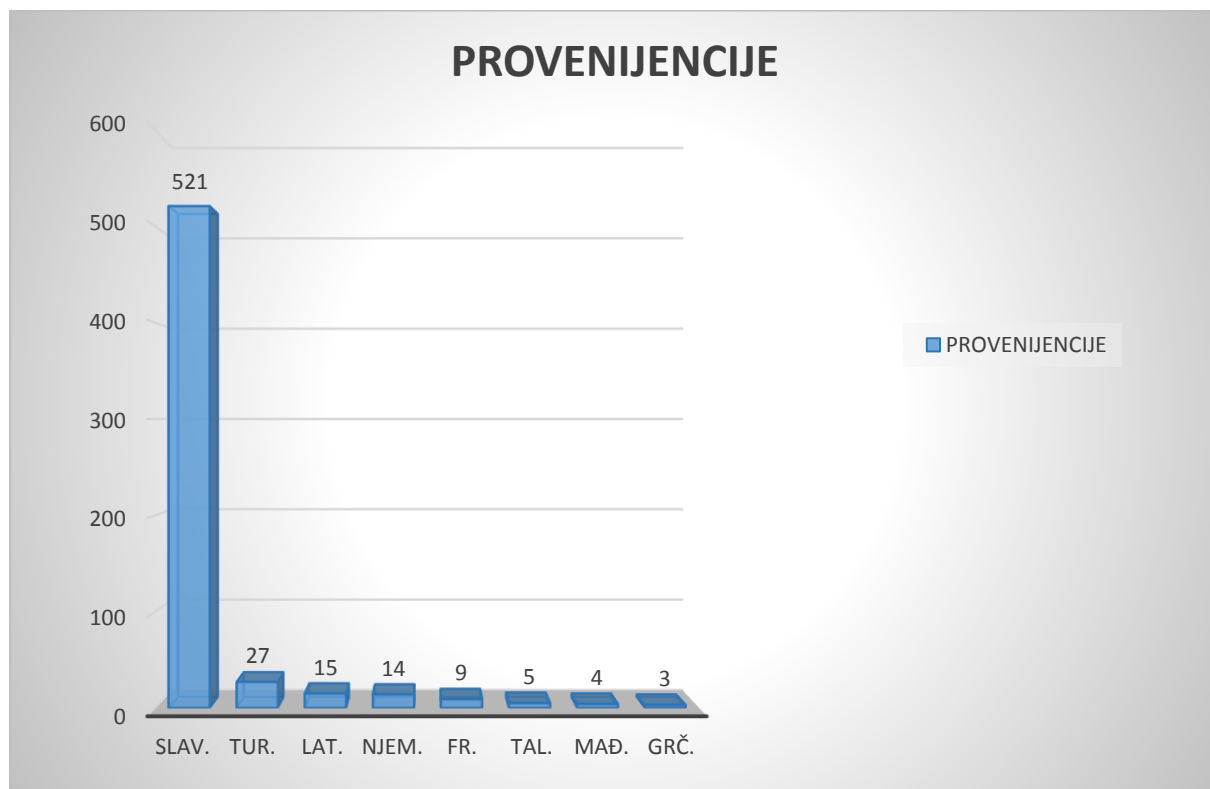
Analizi rada pristupilo se sa svjesnošću ograničenja stvaralačkog postupka i činjenice da je Rječnik informativnog karaktera, odnosno da je središnji cilj informiranje o riječima u hrvatskoj književnosti u proteklih sto godina, dok normativni pristup nije u fokusu.

6. ANALIZA

6.1. Prvi korpus

Analizom prvoga korpusa od 600 glagola ustanovljeno je kako čak 521 glagol pripada slavenskoj provenijenciji, a od preostalih 79 glagola, turskoj provenijenciji pripada 27, latinskoj 15, zatim slijedi njemačka provenijencija kojoj pripada 14 glagola, francuska koja obuhvaća 9 glagola, talijanska s 5 glagola te mađarska sa 4 i grčka s 3. Grafički pregled dobivenih rezultata prikazuje prva slika.

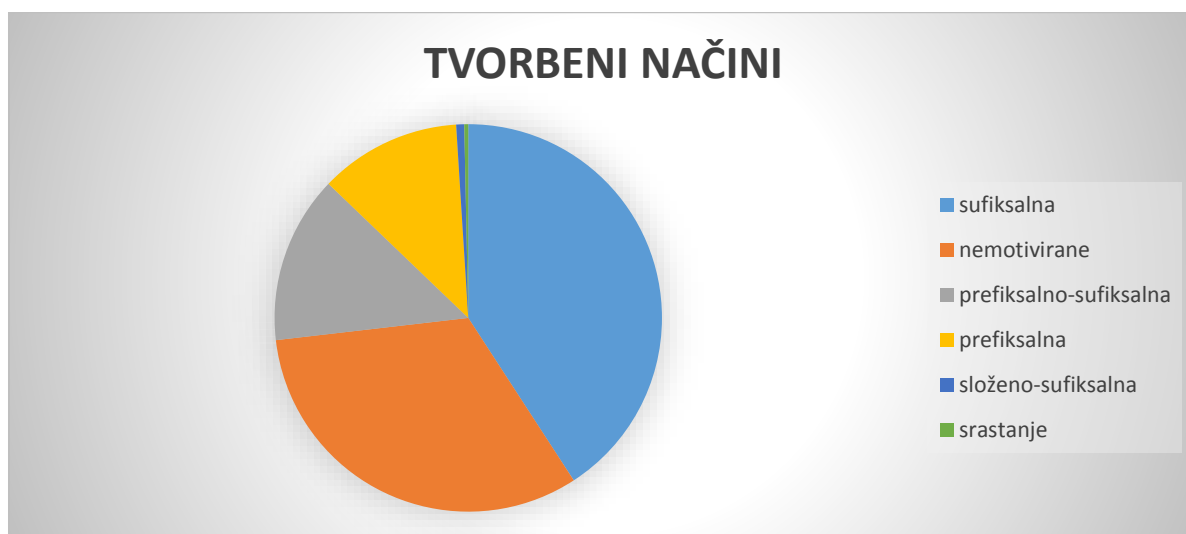
Slika 1.

Pripadnost čak 521 glagola slavenskoj provenijenciji potvrđuje tezu da je hrvatski književni jezik u jednom razdoblju doživljavao procvat te da se sustavno radilo na obogaćivanju leksika. To se može primijetiti kod sljedećih glagola: *miloglednuti* (milo pogledati), *mladovati* (provoditi mladost), *mrtvovati* (biti mrtav), *golovati* (biti gol), *naumpadati* (sjetiti se nečega) i sl. Česta je pojava glagola koji potječu iz kajkavskog narječja: *bantovati* (dosađivati, smetati), *magaditi* (oskudijevati), *nucati* (biti potreban) itd. Ono što se analizom nije pokazalo i treba istaknuti kao problem je nemogućnost preciznog vremenskog određivanja pojavnosti istaknutih glagola u okviru sto godina. Unatoč tome što se u Rječniku bilježilo djelo i autor u kojemu se pojavljuje određeni glagol, te podatke nismo bilježili u tablicu te, stoga, ne možemo sa sigurnošću i preciznošću odrediti kojem razdoblju (unutar sto godina) pripadaju glagoli slavenske provenijencije. Međutim, vodeći se prethodno stečenim znanjem o povijesti hrvatskoga književnoga jezika, pretpostavlja se da je riječ o razdoblju ilirizma i pojavi Šulekovih neologizama (druga polovica 19. stoljeća). Iako riječi slavenskoga podrijetla vidno prevladavaju u korpusu, javljaju se i glagoli koji potječu iz turskog, njemačkog, talijanskog, francuskog, mađarskog, latinskog i grčkog jezika. Zbog društveno-političkog konteksta bilo je za očekivati da će se glagoli njemačke i mađarske provenijencije pojavljivati u većem broju, ali analizom se to nije potvrdilo. Moguće je da je u književnika postojao snažan otpor spram njemačkih i mađarskih utjecaja, pa su svjesno izbjegavali možda i u jezičnoj javnosti često upotrebljavane njemačke i mađarske riječi.

Očekivano najviše glagola tvoreno je sufiksalsnom tvorbom, čak 245, slijedi 194 glagola u kojima nije bila jasna osnovna riječ pa su glagoli označeni kao nemotivirane riječi, zatim prefiksalsno-sufiksalsna tvorba kojom je tvoreno 84 glagola, prefiksalsna tvorba kojom je tvoren 71 glagol, a očekivano najmanje glagola tvoreno je složeno-sufiksalsnom tvorbom (4) i srastanjem (2). Na drugoj slici dobiveni rezultati prikazani su u postotcima.

Slika 2.

6.2. Drugi korpus

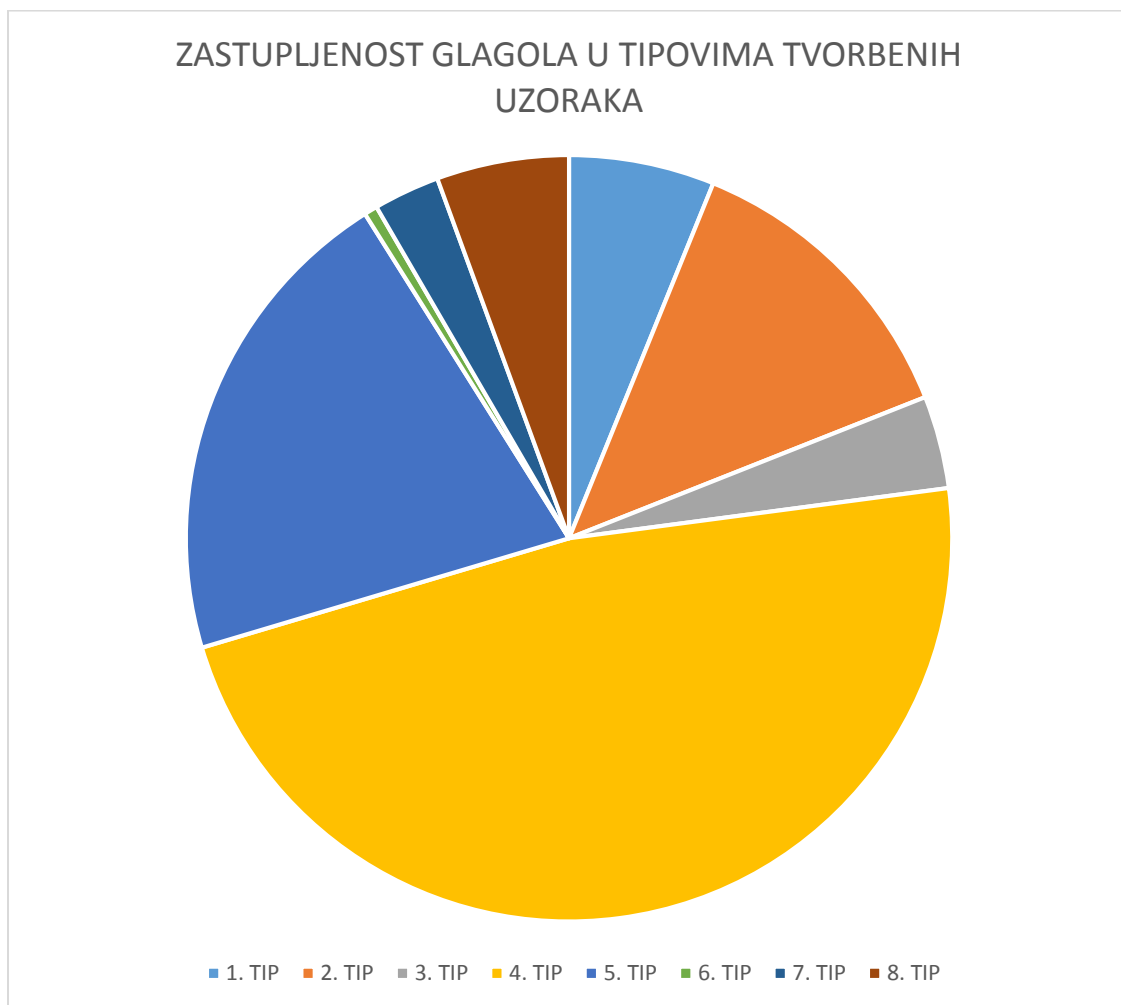
Drugi korpus sadrži 179 glagola nastala prefiksno-sufiksalsnom tvorbom. Raspoređeni su u osam tablica prema odgovarajućem tvorbenom uzorku. Za prvi tip tvorbenog uzorka (do+TO+ti) pronađeno je 11 glagola. Drugi tip (iz+TO+ti) obuhvaća 23 glagola u korpusu. Za treći tip tvorbenog uzorka (o+bez+TO+ti) zabilježeno je 7 glagola, dok četvrtom tipu (o+TO+ti) pripada 85 glagola. Za peti tip (po+TO+ti) pronađeno je 37 glagola, za šesti (preko+TO+ti) samo jedan, za sedmi (pri+TO+ti) 5, a za osmi tip (s+TO+ti) 10 glagola. Treća slika prikazuje prethodno navedene podatke.

Zadnja dva stupca u tablici predstavljaju izvore (Anićev Rječnik i CroDeriV) pomoću kojih se provjeravala pojavnost glagola u hrvatskome standardnome jeziku. Analizom se pokazalo kako u Anićevu Rječniku nije zabilježeno 129 glagola, a potvrđeno je svega 50. U CroDeriVu je slična situacija. Nije pronađeno 130 glagola, a potvrđeno je 49. U većini slučajeva izvori se podudaraju, ali utvrđene su četiri iznimke. Glagol *iskristalizirati* potvrđen je u Anićevu Rječniku, dok u CroDeriVu nije, potom, glagol *oblatiti* koji je pak potvrđen u CroDeriVu, a u Anićevu Rječniku nije. Glagoli *odrveniti* i *pouljiti* zabilježeni su samo u Anićevu Rječniku. Na četvrtoj slici prikazan je omjer potvrđenih i nepotvrđenih glagola u CroDeriVu.

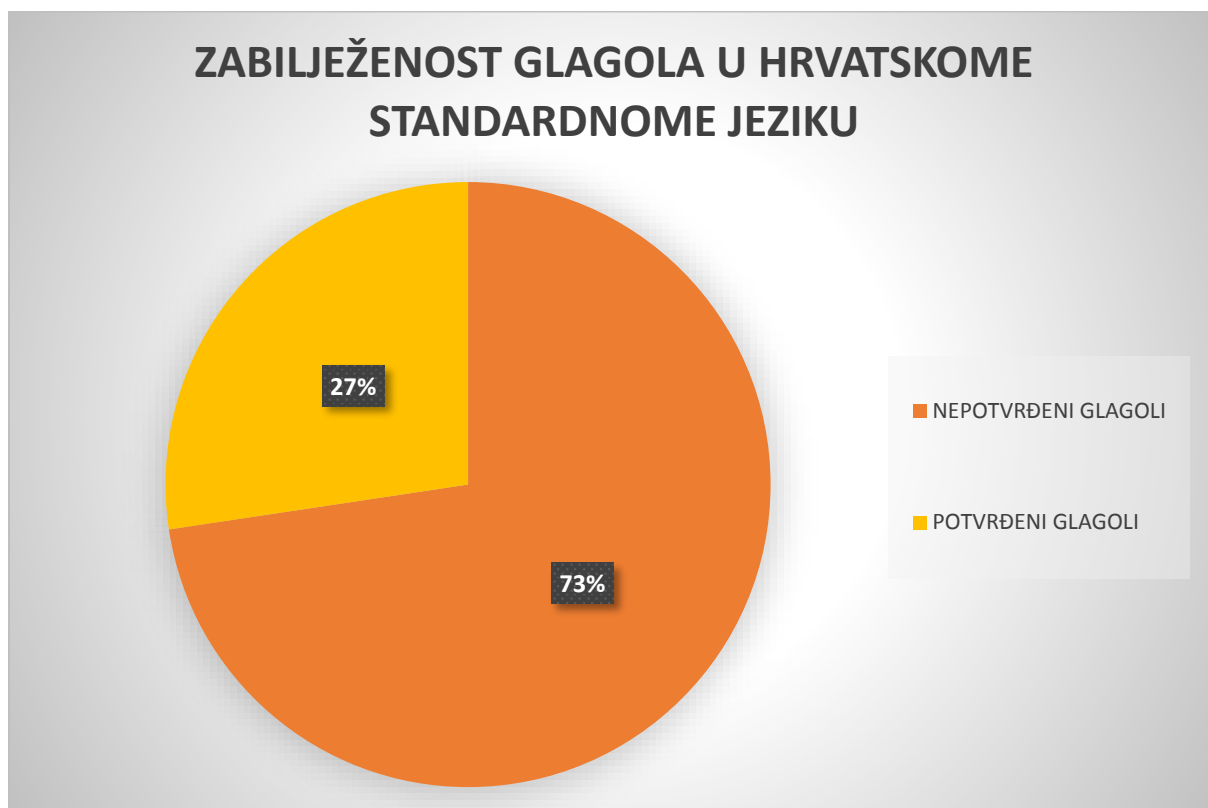
Najviše zabilježenih glagola u hrvatskome standardnome jeziku pripada četvrtome tipu tvorbenog uzorka (o+TO+ti), čak 26, ali to je bilo za očekivati, jer tome tipu pripada najviše glagola iz korpusa. Slijede glagoli petoga tipa od kojih 9 glagola postoji u suvremenim rječnicima, zatim glagoli drugoga tipa (6), glagoli osmoga tipa (4), glagoli prvoga tipa (2) te glagoli trećega i sedmoga tipa (1), a na samome kraju glagol *prekoramiti* koji pripada šestome tipu, ali nije zabilježen u hrvatskome standardnome jeziku.

Početna hipoteza o nezastupljenosti, odnosno o slaboj zastupljenosti prethodno istaknutih tvorbenih uzoraka u hrvatskome standardnome jeziku analizom se potvrdila.

Slika 3.

Slika 4.

Tablica 1. (Prefiksarno-sufiksalna tvorba glagola)

1. TIP (doboljeti)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIĆEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
doboljeti	do+bol+jeti	svršiti bolest smću	-	-
dobrzati	do+brz+ati	stići brzajući; dohrliti	+	+
dociljati	do+cilj+ati	pogoditi do cilja	-	-
dočajati	do+(o)čaj+ati	dotrajati čameći	-	-
dojekivati	do+jek+ivati	dopirati (o jeki)	-	-
dokriliti (se)	do+kril+iti (se)	leteći stići, uzivnuti se krilima	-	-
domisiti	do+mis+iti	odslužiti misu	-	-
doredati (se)	do+red+ati (se)	doći na red, biti na redu	-	-
doteščavati	do+tešč+avati	biti na teret	-	-
dotijesniti	do+tijesn+iti	postati tijesno, neudobno, opasno	-	-
doumiti (se)	do+um+iti (se)	domisliti se	+	+

2. TIP (ispalčiti)

GLAGOL	TVORBENI NAČIN	ZNAČENJE	ANIČEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
iscifrati	is+cifr+ati	ukrasiti cifrarijama	-	-
isciganiti	is+cigan+iti	izmamiti moljakući kao Ciganin	-	-
isfiškali (se)	is+fiškal+iti (se)	izvući se lukavo, fiškalski	-	-
iskartati	is+kart+ati	dobiti na kartama	-	-
iskasati	is+kas+ati	kasom proći	-	-
isklasati	is+klas+ati	pustiti klasje	-	-
iskobasiti (se)	is+kobas+iti (se)	objesiti se u obliku kobasice	-	-
iskolačiti	is+kolač+iti	široko otvoriti oči (tur. kulac, hvat)	+	+
iskorijeniti	is+korijen+iti	iskorijeniti	+	+
iskradati (se)	is+krad+ati (se)	kradom izlaziti	+	+
iskrastati	is+krast+ati	napuniti krastama	-	-
iskrčmariti	is+krčm+ariti	iz krčme prodati	-	-
iskristalizirati	is+kristal+izirati	dati oblik kristala	-	+
iskundačiti	is+kundač+iti	izudarati kundakom	-	-
ispalčiti	is+palč+iti	izvući palce (paoce) iz jarma i pustiti volove	-	-
isperutati	is+perut+ati	napuniti peruti	-	-
ispjegati	is+pjeg+ati	išarati pjegama	-	-
ispolitizirati	is+polit+izirati	politikom postići	+	+
istančati	is+tanč+ati	učiniti tankim, finim, osjetljivim	+	+
isuziti	i(s)+suz+iti	isplakati suzama	-	-
isvilati (se)	i(z)+svil+ati	o kukuruzima, kad iz klipova izbiju čuperci kao svilena kosa ili brada	-	-
izobičajiti (se)	iz+običaj+iti (se)	izići iz običaja	+	+

izverugati	iz+verug+ati	ispreplesti kao verugama	-	-

3. TIP (obeskućivati)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIĆEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
obeskućivati (se)	o+bes+kuć+ivati	postajati beskućnikom	-	-
obesvećivati	o+be(s)+sveć+ivati	oskvrnjivati	-	-
obezdušivati	o+bez+duš+ivati	činiti bezdušnim	-	-
obezglaviti	o+bez+glav+iti	učiniti smušenim	+	+
obezjunačiti	o+bez+junač+iti	obeshrabriti, učiniti nejunakom, slabim	-	-
obezubiti	o+be(z)+zub+iti	izgubiti zube	-	-
obezumiti	o+bez+um+iti	biti (ili postati) smeten, lud, zapanjen	-	-

4. TIP (odalečiti (se), ovatriti)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIĆEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
obendelučiti	o+bendeluč+iti	omamiti	-	-
obneveseliti	ob+nevesel+iti	rastužiti se	-	-
obiseriti	o+biser+iti	biserjem okitati	-	- (probiseriti)
oblatiti	o+blat+iti	zablatiti, blatom okaljati	-	+
obogatjeti	o+bogat+jeti	postati bogat	-(obogatiti)	-
obogomoljiti (se)	o+bogomolj+iti (se)	postati bogomoljac	-	-
obradatiti	o+bradat+iti	postati bradat	-	-
obrvatiti	o+brkat+iti	postati brkat	-	-
obudovjeti	o(b)+udov+jeti	postati udovac ili udovica	+	+
obuzročiti	o(b)+uzroč+iti	biti uzrokom	-	-
ocakljivati (se)	o+cakl+jivati (se)	postajati caklen, kao staklo	-	- (pocakljivati)
ocrmpurastiti	o+crmpurast+iti	učiniti crmpurastim	-	-
ocrveniti	o+crven+iti	učiniti crvenim	-	- (pocrveniti)
očadaviti	o+čađav+iti	učiniti čađavim	-	-
očamati	o+čam+ati	pasti u čamu, tugu i dosadu	-	-
očarapiti	o+čarap+iti	udariti, očepiti	-	-

očeličiti	o+čelič+iti	učiniti tvrdim kao čelik	+	+
očemeriti	o+čemer+iti	ogorčiti čemerom, otrovati	-	-
očepiti ¹⁵	o+čep+iti	udariti nogom, kljunom, pogaziti	+	+
očiriti (se)	o+čir+iti (se)	zaraziti se čirom	-	-
očovječiti (se)	o+čovječ+iti (se)		+	+
očvrstiti	o+čvrst+iti	učiniti čvrstim	- (očvrsnuti)	-
očelaviti	o+čelav+iti	postati čelav	+	+
očoraviti	o+čorav+iti	postati čorav	+	+
odakleti	oda+kle+ti	zakletvom se odreći čega	-	-
odalečiti (se)	o+daleč+iti (se)	udaljiti se	+	+
odebeliti (se)	o+debel+iti (se)	postati debeo	-	-
odnjiviti	od+njiv+iti	odgojiti	-	-
odobrovoljiti	o+dobrovolj+iti	učiniti nekoga da bude dobre volje	+	+
odragostiti	o+dragost+iti	biti pun dragosti, sreće	-	-
odrvniti (se)	o+drven+iti (se)	postati drven	+	- (odrvnjeti)
ofukariti	o+fukar+iti	osiromašiti	-	-
ogajtaniti (se)	o+gajtan+iti (se)	gajtanima se okititi	-	-
ogariti	o+gar+iti	učiniti garavim	-	-
ogazditi (se)	o+gazd+iti (se)	obogatiti se, postati gazda	-	-
ogoljeti	o+gol+jeti	postati gol	+	+
ohrapaviti	o+hrapav+iti	postati hrapav	- (ohrapavjeti)	-
ohrastiti	o+hrast+iti	obrasti hrastovima	-	-
ohrdati	o+hrd+ati	postati hrdav, trošan	-	-
ohromiti	o+hrom+iti	postati hrom	-	-
ojaditi	o+jad+iti	učiniti jadnim, ražalostiti, unesrećiti	+	+
oklobučiti	o+klobuč+iti	pokriti kao klobukom, šeširom	-	-
okljakaviti	o+kljakav+iti	postati kljakav, kljast	-	-
okrastati (se)	o+krast+ati	postati krastav	-	-

¹⁵ Riječ *očepiti* postoji u standardnom hrvatskom jeziku, ali u drugom značenju.

okrezubjeti	o+krezub+jeti	postati krezub	-	-
okrilatiti	o+krilat+iti	postati krilat, dobiti krila	+	+
omalodušiti	o+maloduš+iti	obeshrabriti	-	-
omlohaviti	o+mlohav+iti	postati mlohav	-(omlitavjeti)	-
omramoriti (se)	o+mramor+iti (se)	pretvoriti se u mramor, skameniti se	-	-
omrciniti	o+mrcin+iti	učiniti mrcinom	-	-
omužati	o+muž+ati	doći u muževnu dob	-	-
oneznabožiti (se)	o+neznabož+iti (se)	postati neznabožac	-	-
onijemiti	o+nijem+iti	postati nijem	-	-
onovčiti (se)	o+novč+iti (se)	steći novaca	-	-
opametiti (se)	o+pamet+iti (se)	naučiti pameti	+	+
oplemeniti	o+plemen+iti	učiniti plemenitim	+	+
oploditi	o+plod+iti	donijeti plod	+	+
opošteniti	o+pošten+iti	učiniti poštenim	+	+
opretljati	o+pret+ljati	postati pretio, debeo	-	-
oprijateljiti	o+prijatelj+iti	učiniti prijateljem	-	-
oradošćivati	o+radošć+ivati	obradovati	-	-
orajiti	o+raj+iti	učiniti sretnim, blaženim, učiniti rajem	-	-
oramiti	o+ram+iti	objesiti o rame	-	-
orazumiti (se)	o+razum+iti (se)	opametiti se	-	-
orječivati	o+rječ+ivati	živahno govoriti	-	-
osakatiti	o+sakat+iti	postati sakat	+	+
osamiti	o+sam+iti	učiniti osamljenim	+	+
osiromašiti	o+siromaš+iti	postati siromašan	+	+
osloboditi (se)	o+slobod+iti (se)	postati slobodan	+	+
osmeđiti	o+smeđ+iti	postati smeđ	-	-
osmočiti	o+smoč+iti	začiniti smokom	-	-
ostuditi	o+stud+iti	postati studen	-	-
osvijestiti	o+svijest+iti	probuditi svijest	+	+
osvježiti	o+svjež+iti	učiniti svježim	+	+
ošeceriti	o+šećer+iti	osladiti šećerom	-	-(pošećeriti)
ošepaviti	o+šepav+iti	postati šepav	+	+
ošumiti	o+šum+iti	pošumiti, šumom zasaditi	-	-(pošumiti)

otuđiti	o+tuđ+iti	postati tuđ	+	+
ovatriti	o+vatr+iti	opaliti iz puške	-	-
ovedriti (se)	o+vedr+iti (se)	postati vedar	-	- (provedriti)
ovrijedniti	o+vrijedn+iti	postati vrijedan, marljiv	-	- (provrijedniti)
ozdraviti	o+zdrav+iti	postati zdrav	+	+
ozloglasiti	o+zloglas+iti	iznijeti na zao glas	+	+
ozvijezditi	o+zvijezd+iti	postati pun zvijezda	-	-
ožariti	o+žar+iti	obasjati žarom	-	-

5. TIP (pobogoviti (se))

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIČEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
poandeliti (se)	po+andel+iti (se)	postati anđelom	-	-
poarnautiti	po+arnaut+iti	učiniti Arnautom	-	-
pobarbariti (se)	po+barbar+iti (se)	postati barbar	-	-
pobonaviti	po+benav+iti	ogljupjeti, postati benav	+	+
pobizantiniti (se)	po+bizantin+iti (se)	postati bizantinac	-	-
pobogoviti (se)	po+bog+oviti (se)	učiniti bogom	-	-
pociganiti (se)	po+cigan+iti (se)	postati ciganinom	-	-
podjetinjiti	po+djetinj+iti	postati djetinjast, učiniti djetinjastim	+	+
poengleziti	po+englez+iti	učiniti Englezom	-	-
pofrancuziti (se)	po+francuz+iti (se)	postati Francuzom	-	-
pogizdati (se)	po+gizd+ati (se)	postati gizdav	-	-
pogoropaditi (se)	po+goropad+iti (se)	postati goropadan	-	-
pogospodičiti (se)	po+gospod+ičiti (se)	učiniti gospodinom	-(pogospoditi; pogospođivati)	-
pogrbiti (se)	po+grb+iti (se)	postati grbav	+	+
pogrešpati	po+grešp+ati	naborati se	-	-
pohrvatiti (se)	po+hrvat+iti (se)	postati Hrvatom	+	+
pojeleniti (se)	po+jelen+iti (se)	postati jelenom	-	-

pokumiti	po+kum+iti	uzeti za kuma, za kumu	-	-
polakomiti (se)	po+lakom+iti (se)	postati lakom	+	+
ponaroditi	po+narod+iti	učiniti narodnim, nacionalizirati	-	-
popakliti	po+pakl+iti	namazati paklinom, smolom	-	-
popapučiti (se)	po+papuč+iti	pogospoditi (se)	-	-
popišmaniti	po+pišman+iti	odustati	+	+
popoljačiti	po+polj+ačiti	prevesti na poljski jezik	-	-
populati	po+pul+ati	pucetima iskititi	-	-
porediti (se)	po+red+iti (se)	stati u red, urediti se	-	-
porositi	po+ros+iti	politi rosom, suzama	+	+
pošapuriti (se)	po+šap+uriti (se)	šapćući porazgovoriti se	-	-
poštokavčiti	po+štokav+čiti	učiniti štokavskim	-(poštokaviti)	-
pouljiti	po+ulj+iti	uljem politi	+	-
povampiriti (se)	po+vampir+iti (se)	postati vampirom, vukodlakom	+	+
povileniti	po+vilen+iti	postati vilen, pomamiti se	-	-
povoljkati	po+volj+kati	uživati po volji	-	-
pozloćuditi (se)	po+zloćud+iti (se)	postati zloćudan	-	-
pozvijeriti (se)	po+zvijer+iti (se)	postati zvijer	-	-
pozvjezdati	po+zvjezd+ati	zvijezdama okružiti	-	-
požupaniti	po+župan+iti	učiniti županovim dobrom	-	-

6. TIP (prekoramiti (se))

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA)	OBJAŠNJENJE	ANIČEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
prekoramiti	preko+ram+iti	baciti preko ramena	-	-

7. TIP (prizetiti)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIĆEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
prirebriti	pri+rebr+iti	rebrima pritisnuti	-	-
pristrančiti (se)	pri+stranč+iti (se)	stati pri strani	-	-
pristraniti (se)	pri+stran+iti (se)	odmaknuti se na stranu, prići k nekoj strani	-	-
prizetiti	pri+zet+iti	uzeti zeta u kuću	+	+
prižestiti	pri+žest+iti	postati žestok	-	-

8. TIP (scijeliti se)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	OBJAŠNJENJE	ANIĆEV RJEČNIK (+/-)	CroDeriV
scijeliti (se)	s+cijel+iti (se)	sjediniti	-	- (iscijeliti)
sčvrsnuti	s+čvrs+nuti	očvrsnuti	-	-
skalupiti	s+kalup+iti	zbiti se, stvrđnuti se	+	+
skosturiti (se)	s+kostur+iti (se)	smrznuti se	-	-
slediti (se)	s+led+iti (se)	pretvoriti se u led, smrznuti se	+	+
snestrpjeti (se)	s+nestrp+jeti (se)	izgubiti strpljenje	-	-
sprijateljavati	s+prijatelj+avati	činiti da se postane sklon čemu	-	-
srasti	s+ras(t)+ti	spojiti se u rastu	+	+
srediti	s+red+iti	dovesti u red	+	+
svatriti	s+vatr+iti	ispaliti	-	-

7. ZAKLJUČAK

Cilj je ovoga istraživanja bio prikazati stanje hrvatskoga književnoga jezika u razdoblju koje je obuhvaćeno Benešićevim Rječnikom. Na temelju prikupljenih korpusa glagola i nakon provedene analize ustanovljeno je kako je tadašnji leksik hrvatskoga jezika doživljavao procvat i postepeno se obogaćivao. Analizom prvoga korpusa od 600 glagola utvrđena je uvjerljiva prevlast slavenske provenijencije nad ostalima. Pojavljuju se neologizmi, a česti su i glagoli koji pripadaju kajkavskome narječju. Već je prethodno istaknut problem preciznog vremenskog određivanja pojave tih glagola u Rječniku, ali pretpostavlja se da je vrhunac bogaćenja hrvatski književni jezik doživljavao u drugoj polovici 19. stoljeća. Uz slavensku provenijenciju pojavljuju se i glagoli drugih provenijencija koje su prikazane u analizi, a to samo potvrđuje raznolikost koja je prevladavala prije pokušaja zbližavanja hrvatskoga i srpskoga jezika, purizma vukovaca i uspostavljanja jekavske novoštokavštine kao osnove za standardizaciju jezika. Ponovno treba spomenuti i svijest o informativnom karakteru Rječnika čiji je cilj bio prikazati onodobno šarenilo i bogatstvo leksika kroz djela čak 107 hrvatskih autora. Analizom drugoga korpusa glagola nastalih prefiksno-sufiksnom tvorbom potvrđena je hipoteza o slaboj zastupljenosti istaknutih glagola u hrvatskome standardnome jeziku. Nakon izdvajanja glagola iz Rječnika prema osam tipova tvorbenih obrazaca primjetna je prevlast glagola koji se ne mogu pronaći u suvremenim hrvatskim rječnicima. Razvidno je, stoga, da je hrvatski standardni jezik od preporoda do današnjih dana doživljavao znatne promjene u leksiku, a samim time i u rječotvorbi.

PRILOZI

Tablica 2. (Popis glagola u Benešićevu Rječniku)

GLAGOL	TVORBENA RAŠČLAMBA	TVORBENI NAČIN	OBJAŠNJENJE
ajmekati	ajme+kati	sufiksalna	jadikovati, naricati
ajnačiti se (tur.)	ajnač+iti	sufiksalna	pretvarati se, prenavljati se
akraniti (tur.)	akran+iti	sufiksalna	ići uporedo
akšamlučiti (tur.)	akšamluč+iti	sufiksalna	provoditi veče uz rakiju
alegovati (lat.)	aleg+ovati	sufiksalna	podnositi alegat, braniti zakon
amizirati (fr.)	amizir+ati	sufiksalna	zabavljati
anatemisati (grč.)	anatemis+ati	sufiksalna	proklinjati, bacati prokletstvo
aretirati (fr.)	aret+irati	sufiksalna	uhapsiti

arpeđirati (tal.)	arpeđ+irati	sufiksalna	izvoditi tonove akorda
babotati	bab+otati	sufiksalna	brbljati
babovati	bab+ovati	sufiksalna	gospodariti; provoditi život kao baba
bachovati	bach+ovati	sufiksalna	švapčariti
baćokati	ba+ćokati	prefiksalna	hodati amo-tamo, tumarati
badakati	/	nemotivirana riječ	bockati
badavadžiti (tur.)	badavadž+iti	sufiksalna	besposličiti
bantovati (mađ. <i>bant</i> dosada)	bant+ovati	sufiksalna	dosadivati, smetati
barabariti (se) (tur.)	barabar+iti (se)	sufiksalna	ići s kim uporedo, složiti se
bardati (tal.) ¹⁶	/	nemotivirana riječ	pamtiti, sjećati se
bazdalikati (lat. <i>bannisare</i>)	/	nemotivirana riječ	basati, bavrljati, lutati, tumarati, vrludati
bebuniti (se)	beb+uniti (se)	sufiksalna	prenavljati se kao da je beba
begenisati (begenišiti; begenati) (tur. <i>begenmek</i>)	begen+isati	sufiksalna	zavoljeti, zamilovati, odobravati, izabrati
behnuti (tur.)	beh+nuti	sufiksalna	preplašiti
belendovati	/	nemotivirana riječ	tumarati kojekuda
bermati (njem.)	berm+ati	sufiksalna	utvrditi
bikovati	bik+ovati	sufiksalna	živjeti kao bik, biti bik, vršiti funkciju raspolodnog bika
bitisati (tur.)	/	nemotivirana riječ	postojati
blagoizvoliti	blago+izvoliti	srastanje	milostivo htjeti
blisićati	/	nemotivirana riječ	bljeskati, svjetlucati
bordižati (tal. <i>bordeggiare</i>)	/	nemotivirana riječ	jedriti, prema vjetru koso rezati, da vjetar udara u jedra, krstariti
bortati (mađ. <i>boritani</i>)	/	nemotivirana riječ	mučno podnositi, kunjati
božićevati	božić+evati	sufiksalna	provoditi božićne blagdane
bračiti (se)	brač+iti (se)	sufiksalna	stupati u brak
brenovati (njem. <i>brennen</i>)	bren+ovati	sufiksalna	kovrčati kosu
buriti	/	nemotivirana riječ	mokriti
bzikati	bzik+ati	sufiksalna	zujati (o muhama)

¹⁶ *bardati* > *vardati* od tal. riječi „guardare“ u značenju paziti, čuvati, osobito čuvati u pameti, pamtiti (Klaić 1988: 1406).

canjkati	/	nemotivirana riječ	zveketati
cariti (se)	car+iti (se)	sufiksalna	carovati
ceketati	/	nemotivirana riječ	zanovijetati
ceptiti	/	nemotivirana riječ	drhtati
cesarovati	cesar+ovati	sufiksalna	carstvovati
ciculjigati	/	nemotivirana riječ	cvrčati
cifrati (se) (mađ.)	cifr+ati (se)	sufiksalna	kititi se; ustručavati se, ustezati se
ciliknuti	cilik+nuti	sufiksalna	zveknuti, zacilikati
cin-cin-cinkati	cin-cin-cin+kati	sufiksalna	sitnim glasom zvoniti
cirlikati (se)	cirlik+ati (se)	sufiksalna	grohotom se smijati
cizelirati (fr. <i>ciseler</i>)	cizel+irati	sufiksalna	rezbariti, pomno izdjelati
cjelunuti	cjel+unuti	sufiksalna	poljubiti
cjepukati	cjep+ukati	sufiksalna	cjepkati drva
ckniti	/	nemotivirana riječ	nestajati, dogarati
curiti (se)	cur+iti (se)	sufiksalna	postajati odraslom, curom
cvrčukati	cvrčuk+ati	sufiksalna	cvrkutati
cvrljiti (se)	/	nemotivirana riječ	pržiti se
čagljigati	/	nemotivirana riječ	škakljati
čagrtati	/	nemotivirana riječ	klepetati, brbljati
čajati	/	nemotivirana riječ	čekati
čalekati (se)	/	nemotivirana riječ	boriti se
čantrati	/	nemotivirana riječ	vrsti se, muvati se
čapknuti (čapkati)	čapk+nuti	sufiksalna	mljasnuti
čaratati	čar+atati	sufiksalna	čarati, gatati
čarkati	/	nemotivirana riječ	dirati
čarulati	/	nemotivirana riječ	brbljati
čavrzgati	/	nemotivirana riječ	brbljati
čekićati	čekić+ati	sufiksalna	udarati čekićem, kuckati
čemerikovati	čemer+ikovati	sufiksalna	jadikovati, tugovati
čepljuskati	/	nemotivirana riječ	brbljati koješta
četveronožiti	četveronož+iti	sufiksalna	puzati četveronoške
čimkati	/	nemotivirana riječ	čupkati
činovnikovati	činovnik+ovati	sufiksalna	biti činovnikom
čipkati	čipk+ati	sufiksalna	plesti čipku
čistucati	čist+ucati	sufiksalna	čistiti do zadnje mrvice
čmavati	/	nemotivirana riječ	čvrsto spavati
ćesmati	ćesm+ati	sufiksalna	praviti prijeplet, splet ili ćesmu
ćufuriti (se) (tur. <i>küfür</i>)	ćufur+iti (se)	sufiksalna	postati odmetnik
danovati	dan+ovati	sufiksalna	prebivati gdje preko dana

davranisati (se) (tur. <i>davranmak</i>)	davran+isati (se)	sufiksalna	ponovno dobiti snagu, osvijestiti se
debatovati	debat+ovati	sufiksalna	raspravljati
dekati	de+kati	sufiksalna	goniti vičući de!
demetiti (tur. <i>demet</i>)	demet+iti	sufiksalna	slagati (duhanske listove) u snopiće
depoetizovati (fr.)	de+poetiz+ovati	prefiksavno-sufiksalna	ukloniti ono što je pjesničko
deposedirati (lat. <i>possidere</i> posjedovati)	/	nemotivirana riječ	izvlastiti
desetinati	desetin+ati	sufiksalna	odmjeriti desetinu žita
dinamitovati	dinamit+ovati	sufiksalna	poslužiti se dinamitom pri razaranju
djeverovati	djever+ovati	sufiksalna	biti djever
dnevovati	dnev+ovati	sufiksalna	danovati
dobježati	do+bježati	prefiksalna	dotrčati
dobojati (se)	do+bojati (se)	prefiksalna	dočekati ispunjenje onoga, čega se netko boji
doboljeti	do+bol+jeti	prefiksavno-sufiksalna	svršiti bolest smrću
dominati (se)	domin+ati (se)	sufiksalna	igrati se domina
domjenkati (se)	domjenk+ati (se)	sufiksalna	dolaziti na domjenak, na sastanak
domovati	dom+ovati	sufiksalna	prebivati, obitavati, domiti se
doobjedovati	do+objedovati	prefiksalna	svršiti s objedom, doručati
doredati (se)	do+red+ati (se)	prefiksavno-sufiksalna	doći na red, biti na redu
doručati	do+ručati	prefiksalna	svršiti s ručkom
dostrujati	do+strujati	prefiksalna	stići strujeći
dotandrhati	do+tandrhati	prefiksalna	stići tandrčući, uz štopot
doteščavati	do+tešč+avati	prefiksavno-sufiksalna	biti na teret
dovečerati	do+večerati	prefiksalna	svršiti večeru
dreždati	/	nemotivirana riječ	željno i ustrajno očekivati
drljucati (drljati)	drlj+ucati	sufiksalna	drpati, opipavati
drombuljati	drombulj+ati	sufiksalna	svirati u drombulju
drugovati	drug+ovati	sufiksalna	družiti se
dugočastiti (se) (slo. <i>dolgčas</i> dosada)	dugočast+iti (se)	sufiksalna	dosadivati se

dunduriti (se)	/	nemotivirana riječ	dičiti se, gizdati se, ponositi se
dupnuti	dup+nuti	sufiksalna	dupkati (udariti nogom)
dužddevati	dužd+evati	sufiksalna	vladati kao dužd
dvojačiti	dvoj+ačiti	sufiksalna	podvostručiti
dvojezičiti	dv+o+jezič+iti	složeno-sufiksalna	govoriti o istoj stvari ovako i onako
dvoličiti	dv+o+lič+iti	složeno-sufiksalna	prenavljati se
džagnuti	džag+nuti	sufiksalna	gurnuti
dževapiti (tur. <i>dževab</i> odgovor)	dževap+iti	sufiksalna	odgovarati
džilitati (se) (tur. <i>džirid</i>)	džilit+ati (se)	sufiksalna	bacati se džilitom
đakovati	đak+ovati	sufiksalna	biti đakom
đikati (se)	/	nemotivirana riječ	đipati, skakati
đilisnuti	đilis+nuti	sufiksalna	skočiti i pobjeći
eglendisati (tur. <i>eglence</i>)	eglen+disati	sufiksalna	razgovarati
ekrazirati (fr. <i>écraser</i> zdrobiti, smrviti)	ekraz+irati	sufiksalna	uništiti, smrviti, zdrobiti, zgaziti
eleknuti (se)	elek+nuti (se)	sufiksalna	brzo se okrenuti i pobjeći
enklovati (njem. <i>häkeln</i>)	enkl+ovati	sufiksalna	kačkati (čipku)
esapiti (se)	/	nemotivirana riječ	smatrati se
ešofirati (se) (fr. <i>échauffer</i> zagrijati)	/	nemotivirana riječ	uzbuditi se, zagrijati se
fabulovati	fabul+ovati	sufiksalna	naklapati
federirati	feder+irati	sufiksalna	biti rastegljiv, elastičan
fertuševati (njem. <i>vertuscheln</i> zataškati, zabašuriti)	fertuš+evati	sufiksalna	zabašuriti
fizilirati (fr. <i>fusil</i> puška)	fizilir+ati	sufiksalna	ustrijeliti
flanirati (fr. <i>flâner</i> lutati)	/	nemotivirana riječ	besposleno lunjati
fosforescirati	fosforesc+irati	sufiksalna	svjetlucati u mraku
fraternizirati (lat. <i>fraternus</i> bratski)	fraterniz+irati	sufiksalna	bratimiti se
frulati	frula+ti	sufiksalna	svirati u frulu
garnirati (fr. <i>garnir</i>)	garnir+ati	sufiksalna	snabdjeti, ukrasiti, začiniti
garnizonirati	garnizon+irati	sufiksalna	služiti u garnizoni
glagoljati	glagolj+ati	sufiksalna	govoriti kao da se nešto nabraja ili citira
glasnuti (se)	glas+nuti (se)	sufiksalna	oglasiti se

glasovirati	glasovir+ati	sufiksalna	svirati u glasovir
glavičati (se)	glavič+ati (se)	sufiksalna	uvijati se u glavicu (obično o kupusu)
glazbovati	glazb+ovati	sufiksalna	svirati, muzicirati
glibiti (se)	glib+iti (se)	sufiksalna	gaziti po glibu
glomotati	/	nemotivirana riječ	rušiti se, bučno udarati
gogoljiti	gogolj+iti	sufiksalna	ključati
golovati	gol+ovati	sufiksalna	biti gol, živjeti gol
gorletati (se)	/	nemotivirana riječ	smucati se, skitati se
grbati (se)	grb+ati (se)	sufiksalna	ponizno se klanjati
grebenati	greben+ati	sufiksalna	češljati grebenima, gargati, gargašati
grednuti	gred+nuti	sufiksalna	poći, krenuti
grstiti (se)	/	nemotivirana riječ	gaditi se, gnušati se
gruhati	/	nemotivirana riječ	gruvati, lupati, udarati
gumbati (se)	gumb+ati (se)	sufiksalna	igrati se gumbima, pucetima, dugmetima
gundulisati	gund+ulisati	sufiksalna	gundrati
gunjikati	gunj+ikati	sufiksalna	gurutati, roktati
guriti (se)	/	nemotivirana riječ	grbiti se
gurmičiti	/	nemotivirana riječ	gurkati, podsticati
gviriti	/	nemotivirana riječ	upirati pogled u što, piljiti
habatiti	/	nemotivirana riječ	sresti, namjeriti se
hahakati	haha+kati	sufiksalna	glasno se smijati
hajiti	/	nemotivirana riječ	spavati
hakati	ha+kati	sufiksalna	dahtati
halaliti (tur. <i>halal</i> oprostiti)	halal+iti	sufiksalna	blagosloviti, oprostiti
hćeriti	hćer+iti	sufiksalna	postupati kao da je rođena kći, nazivati kćerkom
hesabiti (tur. <i>hesab</i> račun)	hesab+iti	sufiksalna	misлити, računati
hiljaditi (se)	hiljad+iti (se)	sufiksalna	množiti se po hiljadu puta
hirovati	hir+ovati	sufiksalna	biti obijestan, hirovit
hladovati	hlad+ovati	sufiksalna	počivati u hladu
hlunuti	hlun+uti	sufiksalna	lunuti, udariti
hofirati (njem. <i>hofieren</i> udvarati)	hof+irati	sufiksalna	udvarati
hopkati	hop+kati	sufiksalna	poskakivati
hotkati	hot+kati	sufiksalna	hodati
hromucati	hrom+ucati	sufiksalna	šantucati
hrustiti (se)	/	nemotivirana riječ	junačiti se
inartikulirati (lat.)	inartikul+irati	sufiksalna	uvrstiti u plemstvo

inzultirati (lat. <i>insultare</i> zlostavljati)	inzult+irati	sufiksalna	napasti, zlostavljati
iskamusati	/	nemotivirana riječ	izlemati
iskišiti	is+kišiti	prefiksalna	potjerati
isklištiti	/	nemotivirana riječ	iskliještiti, izbečiti, izbuljiti oči
ispalčiti	is+palč+iti	prefiksavno-sufiksalna	izvući palce iz jarma i pustiti volove
ispedepsati (grč.)	is+pedepsati	prefiksalna	izvršiti kaznu
istociliti	/	nemotivirana riječ	ispripovjediti
istolmačiti	is+tolmačiti	prefiksalna	rastumačiti
isvilati (se)	i(z)+svil+ati (se)	prefiksavno-sufiksalna	o kukuruzima, kad iz klipova izbiju čuperci kao svilena kosa ili brada
iščenuti	/	nemotivirana riječ	uganuti
iščepunjati	iš+čepunjati	prefiksalna	raskuštrati
iščeretati	iš+ćeretati	prefiksalna	izbrbljati
iškolati (se)	i(z)+škol+ati (se)	prefiksavno-sufiksalna	svršiti škole
izagibati	iza+gibati	prefiksalna	izmicati
izbarabariti (se)	iz+barabariti (se)	prefiksalna	izjednačiti se
izdraškati	iz+draškati	prefiksalna	razmaziti
izduhovjetriti (nigdje)	iz+duhovjetriti	prefiksalna	ishlapiti
izđubriti	iz+đubriti	prefiksalna	
izlepiriti (nigdje)	iz+lepiriti	prefiksalna	ishlapiti
iznebušiti (se)	/	nemotivirana riječ	iznenaditi se
izobičajiti (se)	iz+običaj+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	izići iz običaja
izrepiti (se)	/	nemotivirana riječ	protegnuti se mrtav
izuminjavati (tal. <i>esaminare</i> ispitivati)	/	nemotivirana riječ	ispitivati
izverugati	iz+verug+ati	prefiksavno-sufiksalna	ispreplesti kao verugama
izvrpati (se)	/	nemotivirana riječ	izvući se iz gomile
jagmiti (se)	jagm+iti	sufiksalna	natjecati se u žurbi
jakariti (se)	/	nemotivirana riječ	hrvati se
jalaknuti	jalak+nuti	sufiksalna	uzviknuti uzvikom jalah, kojim se bodri, slobodi
jamičati	jamič+ati	sufiksalna	kopati jamice
jaračiti	/	nemotivirana riječ	pripremati konja za trku
jasnati	/	nemotivirana riječ	blistati
jocati	/	nemotivirana riječ	o slavuju pjevanju, kao jecanju
jordamiti (se) (tur. <i>jordam</i> ponos)	jordam+iti (se)	sufiksalna	oholiti se, ponositi se

kabuliti (tur. <i>kabul</i> prihvaćanje)	kabul+iti	sufiksalna	pristajati na što, primati, preuzeti
kalamiti	/	nemotivirana riječ	cijepiti (o vočkama)
kamikati	/	nemotivirana riječ	stenjati, teško uzdisati
kampanati	/	nemotivirana riječ	zvoniti
kanžati	/	nemotivirana riječ	glasati se (o divljim guskama)
kasirati (fr. <i>cassation</i>)	kas+irati	sufiksalna	ukinuti
kastiti (tur. <i>kast</i> kaniti, nastojati)	kast+iti	sufiksalna	žuriti se
kaštigati (lat. <i>castigare</i> kazna)	kaštig+ati	sufiksalna	kazniti
kavžiti (se) (tur. <i>kavga</i> svađa)	kavž+iti (se)	sufiksalna	svađati se
kefati	kef+ati	sufiksalna	kefom čistiti, četkati
keriti (se)	ker+iti (se)	sufiksalna	bančiti, razmetati se
ketiti	/	nemotivirana riječ	čepiti, čekati
kevkati	kev+kati	sufiksalna	špektati (o psu)
kezmati (se)	/	nemotivirana riječ	tezmati se, prepirati se
kibicirati	kibic+irati	sufiksalna	pratiti igru kao kibic
kidisati (tur.)	/	nemotivirana riječ	udariti, navaliti na koga, škoditi, ubiti se
kinuti	/	nemotivirana riječ	trgnuti, navaliti
klapaviti	klapav+iti	sufiksalna	postajati klapav
klasti	/	nemotivirana riječ	položiti, postaviti, metnuti, postavljati, metati
klipićiati (se)	klip+ićiati (se)	sufiksalna	igrati se klipka
klipsati	/	nemotivirana riječ	hodati polagano i s naporom
klisnuti	klis+nuti	sufiksalna	skoknuti
knjigovavati	knjig+ovavati	sufiksalna	poučavati iz knjige
kobiti (se)	kob+iti (se)	sufiksalna	desiti se
kojasiti (se)	/	nemotivirana riječ	pojaviti se, desiti se
koledovati (lat.)	koled+ovati	sufiksalna	pjevati božićne praslavenske pjesme
kolišiti	/	nemotivirana riječ	izbjegavati, zazirati
komati	kom+ati	sufiksalna	gurkati nogom
komizgati (se)	/	nemotivirana riječ	kobacati se, prevrtati se
komkati	kom+kati	sufiksalna	gurkati
konobati (se)	/	nemotivirana riječ	boriti se, mučiti se
kopečiti (se)	/	nemotivirana riječ	oholiti se
kopištriti (se)	/	nemotivirana riječ	sićiiti se
kopitati (se)	kopit+ati (se)	sufiksalna	bacati se, prevrtati se

kopulirati (se) (lat. <i>copula spona</i>)	kopul+irati (se)	sufiksalna	spojiti se
koštirati (se) (njem. <i>Kost</i> hrana)	košt+irati (se)	sufiksalna	prehranjivati se
kovrcati (se)	/	nemotivirana riječ	vrjeti se
kratkati (se)	krat+kati	sufiksalna	dem. od krasti se
krčumati (se)	/	nemotivirana riječ	otimati se, braniti se
krekoljiti	/	nemotivirana riječ	raskoliti se (o kokoši)
krezubiti	krezub+iti	sufiksalna	postati krezub
krilatati	kril+atati	sufiksalna	udarati krilima
krnjaukati	krnjauk+ati	sufiksalna	maukati, derati se kao mačak
krtožiti	krtož+iti	sufiksalna	praviti krtog, nered, smeće, gaditi, prljati
krutati (se)	krut+ati (se)	sufiksalna	postajati krut
kučiti (se)	/	nemotivirana riječ	približavati se
kukucati	kukuc+ati	sufiksalna	virkati, zavirivati
kuljaviti	kuljav+iti	sufiksalna	postajati kuljav, trbušast
kunatoriti	/	nemotivirana riječ	kuburiti, patiti se
kurtalisati (se) (tur.)	kurtal+isati (se)	sufiksalna	osloboditi se, riješiti se čega
kutriti	kut+riti	sufiksalna	kunjati, stisnuti se u kut, plaho se šćućuriti, pritajiti se
kuvertovati	kuvert+ovati	sufiksalna	metnuti (pismo) u kuvertu
labaznuti	labaz+nuti	sufiksalna	udariti, pljusnuti
labrcnuti	labrc+nuti	sufiksalna	liznuti
lahkotiti	lahko+titi	sufiksalna	lakšati, olakšati
lahnuti (se)	lah+nuti (se)	sufiksalna	domoći se, dokopati se čega
laparati	/	nemotivirana riječ	klepetati, brbljati
lastiti (se)	/	nemotivirana riječ	ulagivati se, umiljavati se; uživati, naslađivati se
lastovati	last+ovati	sufiksalna	besposličariti, uživati u odmoru
lašcati	laš+kati	sufiksalna	tjerati nekoga u laž
lavovati	lav+ovati	sufiksalna	postupati bijesno kao lav
legati (tal. <i>leggere</i> čitati)	/	nemotivirana riječ	čitati
lehati (se)	/	nemotivirana riječ	dražiti se
leleknuti	lelek+nuti	sufiksalna	jauknuti
leputati (se)	/	nemotivirana riječ	kriliti se

lifrovati (njem. <i>lifern</i> dobavljati)	lifr+ovati	sufiksalna	liferovati, dobaviti, dopremiti
lihati	/	nemotivirana riječ	lukavo i oprezno postupati izbjegavajući opasnost
lipsati	/	nemotivirana riječ	krepati, crći, skapati
loktati	/	nemotivirana riječ	loptiti, curiti
lolati (se)	lol+ati (se)	sufiksalna	bekrijati
lukati (njem. <i>Lücke</i> rupa)	/	nemotivirana riječ	viriti
lužiti	luž+iti	sufiksalna	kvasiti u cijedu
ljumati	/	nemotivirana riječ	provlačiti se
macati (se)	mac+ati (se)	sufiksalna	cvasti (o vrbi, lijeski), puštati mace
magaditi (kajk.)	/	nemotivirana riječ	oskudijevati
mahunati (se)	mahuna+ti (se)	sufiksalna	dobivati oblik mahune
mamoljiti	/	nemotivirana riječ	mrmljati, gundati
masatiti	/	nemotivirana riječ	oštriti
mašati (se)	/	nemotivirana riječ	lačati se, dohvatiti što; brzo se kretati
mašinati	mašina+ti	sufiksalna	obavljati vršidbu strojem
mašiti (slo. <i>maša</i> misa)	maš+iti	sufiksalna	misiti, služiti misu
matušiti	matuš+iti	sufiksalna	stariti, postajati matuh, gubiti pamćenje
mavoriti	/	nemotivirana riječ	klimati
meblirati (njem. <i>Möbel</i>)	mebl+irati	sufiksalna	urediti sobu s namještajem
medeniti	med+eniti	sufiksalna	medom začiniti
mehkoputiti	mehkoput+iti	sufiksalna	postajati mehkoputan
melemiti	melem+iti	sufiksalna	liječiti melemom
mentovati (se) (mađ. <i>ment</i> slobodan)	ment+ovati	sufiksalna	osloboditi se, kurtalisati se
metanisati (grč. <i>metánoia</i> , <i>metaánoia</i> kajanje)	metan+isati	sufiksalna	duboko se klanjati
mezetiti	mez+etiti	sufiksalna	zalagati što uz piće
miloglednuti	mil+o+gled+nuti	složeno-sufiksalna	milo pogledati
miljeti	/	nemotivirana riječ	gmizati, puzati, gmiljeti
mjesečiti (se)	mjeseč+iti (se)	sufiksalna	grijati se pri mjesečini
mladovati	mlad+ovati	sufiksalna	provoditi mladost

mlineariti	mlinear+iti	sufiksalna	baviti se mlinarskim obrtom
modroplaviti (se)	modr+o+plav+iti (se)	složeno-sufiksalna	modroplaviti se
mojiti	moj+iti	sufiksalna	govoriti nekome „moj“
molovati (njem. <i>malen</i> slikati)	mol+ovati	sufiksalna	slikati
momkovati	momk+ovati	sufiksalna	provoditi momaštvo
mrakati	mrak+ati	sufiksalna	očima šibati, zvjerati
mravinjati	mrav+injati	sufiksalna	militi kao mrav
mraziti (se)	/	nemotivirana riječ	zamjeravati se
mrčiti (se)	mrč+iti (se)	sufiksalna	mrštiti se, mrgoditi se
mrtvovati	mrtv+ovati	sufiksalna	biti mrtav
mrzbati (se)	/	nemotivirana riječ	tuđiti se
muhati (se)	muh+ati (se)	sufiksalna	braniti se od muha; vladati se, držati se
mukajtiti (tur. <i>mukajjed</i> oprezan)	mukaj+titi	sufiksalna	paziti
mundučiti	/	nemotivirana riječ	oklijevati, šeprtljati
muntati (tal. <i>multa</i> globa)	munt+ati	sufiksalna	dražbovati
munuti	/	nemotivirana riječ	naglo se javiti, kao sinuti, projuriti, proletjeti; poći, ući; gurnuti
munjiti	munj+iti	sufiksalna	sijevati kao munja
muštrati (njem.)	muštr+ati	sufiksalna	vježbati
muzikašiti	muzikaš+iti	sufiksalna	svirati
nabelajiti	na+belaj+iti	prefiksarno-sufiksalna	naići na belaj, nastradati
nabesjediti	na+besjediti	prefiksalna	napripovijedati, mnogo govoriti
nabocati	na+bocati	prefiksalna	izbosti
nabokati (se)	/	nemotivirana riječ	nažderati se
nabrčati	/	nemotivirana riječ	nabasati, nagaziti
nacunjati	na+cunjati	prefiksalna	nanjušiti nešto skriveno
načelnikovati	načelnik+ovati	sufiksalna	vršiti službu načelnika
načepunjiti (se)	načep+unjiti (se)	sufiksalna	snužđiti se
načetiti (se)	na+čet+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	nagnuti u četama
načloviti (se)	/	nemotivirana riječ	uspraviti se na stražnje noge
načvorugati (se)	na+čvorug+ati (se)	prekisalno-sufiksalna	napeti se kao čvrst čvor
naćuknuti	na+ćuknuti	prefiksalna	prisluhnuti

nadglavljivati	nadglavlj+ivati	sufiksalna	stavljati naglavak, kapicu, na cipelu, na opanak
naditi	nad+iti	sufiksalna	činiti čvrstim kao nado, čeličiti
nadlijati	nad+lij+ati	prefiksavno-sufiksalna	lukavošću lisice nadmudriti
nadsmijevati	nad+smije+vati	prefiksavno-sufiksalna	smijehom prevladati
nadunduriti (se)	/	nemotivirana riječ	ponosno se nadimati
nadvjesiti (se)	nad+vjesiti (se)	prefiksalna	objesiti se nad što
nadžidžati	na+džidž+ati	prefiksavno-sufiksalna	napuniti džidžama, ukrasima kao dječjim igračkama
nadžnjevati (se)	nad+žnj+evati (se)?	prefiksavno-sufiksalna	natjecati se žanjući
nađikati	na+đikati	prefiksalna	visoko narasti
nagazdovati (se)	na+gazd+ovati (se)	prefiksavno-sufiksalna	dugo biti gazda
nagnjesti	na+gnjesti	prefiksalna	natrpati, napuniti
nagraisavati	/	nemotivirana riječ	stradavati
nagrešpati (se)	na+grešpati (se)	prefiksalna	nabrati se u bore
nahoroziti (se)	na+horoz+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	nakostriješiti se kao pijetao (oroz)
naimariti	/	nemotivirana riječ	graditi, zidati
naklincati	na+klinc+ati	prefiksavno-sufiksalna	klinom, kincem zatvarati
namadžariti	na+madžar+iti	prefiksavno-sufiksalna	nasamariti, nasaditi, prevariti
namečiti (se)	na+meč+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	namamiti se (na meku)
namjehuriti (se)	na+mjehur+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	naduti se kao mjehur kad se nadme
namusiti	/	nemotivirana riječ	iskriviti, nakriviti
napabirčiti (se)	na+pabirč+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	pokupiti dosta ostataka
naprahati	na+prah+ati	prefiksavno-sufiksalna	naprašiti, napudrati
nasamotovati (se)	na+samot+ovati (se)	prefiksavno-sufiksalna	provoditi vrijeme u samoći
naskubiti (se)	/	nemotivirana riječ	nasmiješiti se
nasmunduriti (se)	/	nemotivirana riječ	snužđiti se
nasršiti (se)	na+srš+iti (se)	prefiksavno-sufiksalna	naježiti se
našešuriti (se)	/	nemotivirana riječ	nabušiti se, naduti se
natentati	na+tentati	prefiksalna	navrkati, nagovoriti
natkučiti (se)	nat+kučiti (se)	prefiksalna	nadnijeti se
natotaliti	na+totaliti	prefiksalna	nanijeti, podmjestiti

natraviti	na+trav+iti	prefiksarno-sufiksalna	travom nahraniti
naumećati (se)	/	nemotivirana riječ	takmičiti se do volje
naumpadati	na+um+padati	dvostruko srastanje	sjetiti se nečega
navragolijati (se)	na+vragolij+ati (se)	prefiksarno-sufiksalna	nazabavljati se vragolijama, šalama
navraniti (se)	na+vran+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	zgrnuti se (kao vrane)
navuniti (se)	na+vun+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	naoblačiti se; obrasti vunom
naživovati (se)	na+živ+ovati (se)	prefiksarno-sufiksalna	naužiti se života
nestanuti	nesta+nuti	sufiksalna	nestati
nijemčiti	nijem+čiti	sufiksalna	germanizirati
nijetiti (se)	/	nemotivirana riječ	žariti se
nucati (njem. <i>nutzen</i> trebati)	nuc+ati	sufiksalna	biti potreban
nuđati	nuđ+ati	sufiksalna	trajno od nuditi
njemčariti	njemč+ariti	sufiksalna	govoriti njemački
njemčati	njemč+ati	sufiksalna	govoriti njemački
njemčukati	njemč+ukati	sufiksalna	govoriti njemački
obagnjiti	oba+gnjiti	sufiksalna	sagnjiti
obaliti	/	nemotivirana riječ	oboriti, srušiti
obamliti	/	nemotivirana riječ	omamiti
obatrnuti	/	nemotivirana riječ	pogoditi udarcem, opatrnuti
obeharati	/	nemotivirana riječ	procvasti
obendelučiti (tur. <i>bengilyk</i> trava za omamljivanje)	o+bendeluč+iti	prefiksarno-sufiksalna	omamiti
obeskućivati (se)	o+beskuć+ivati (se)	prefiksarno-sufiksalna	postajati beskućnikom
obestrviti (se)	/	nemotivirana riječ	propasti bez traga
obesvećivati	obe+sveć+ivati	prefiksarno-sufiksalna	oskvrnjivati
obijađati	/	nemotivirana riječ	ophadžati
obiknuti	obik+nuti	sufiksalna	naviknuti
obneveseliti (se)	ob+nevesel+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	rastužiti se
obnevidjeti	ob+nevidjeti	prefiksalna	oslijepiti
obneviknuti	ob+neviknuti	prefiksalna	ne naviknuti se
obogomoljiti (se)	o+bogomolj+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	postati bogomoljac
obradatiti	o+bradat+iti	prefiksarno-sufiksalna	postati bradat
obrositi	ob+rositi	prefiksalna	orositi, rosom ovlažiti
obudovjeti	ob+udov+jeti	prefiksarno-sufiksalna	postati udovac ili udovica

ocrmpurastiti	o+crmpurast+iti	prefiksalno-sufiksalna	učiniti crmpurastim, crnomanjastim
očamati	o+čam+ati	prefiksalno-sufiksalna	pasti u čamu, tugu i dosadu
očarapiti	o+čarap+iti	prefiksalno-sufiksalna	udariti, očepiti
očepiti	o+čep+iti	prefiksalno-sufiksalna	udariti nogom, kljunom, pogaziti
očepunjati	/	nemotivirana riječ	izlupati, istući
očinjati	/	nemotivirana riječ	čistiti
odadrijeti	o+dadrijeti	prefiksalna	otrgnuti, oderati
odakleti	oda+kle+ti	prefiksalno-sufiksalna	zakletvom se odreći čega
odalečiti (se)	o+daleč+iti (se)	prefiksalno-sufiksalna	udaljiti se
odbatrgati	/	nemotivirana riječ	gegajući otići
odbočinjati (se)	od+boč+injati (se)	prefiksalno-sufiksalna	podupirati se, naslanjati se o bok
odbraviti	od+brav+iti	prefiksalno-sufiksalna	otvoriti bravu
odčapkunuti	odčapk+unuti	sufiksalna	odcapkati, brzo otići
odjakariti	od+jakariti	prefiksalna	otkinuti
odnimiti	/	nemotivirana riječ	oduzeti, preuzeti
odnjiviti	od+njiv+iti	prefiksalno-sufiksalna	odgojiti
odragostiti (se)	o+dragost+iti (se)	prefiksalno-sufiksalna	bit pun dragosti, sreće
odvrakati	/	nemotivirana riječ	odsjeći
odvulati (se)	/	nemotivirana riječ	otići, odvući se
ofručiti (se)	/	nemotivirana riječ	praćnuti se
ofukariti (tur. <i>fykara</i> sirotinja)	o+fukar+iti	prefiksalno-sufiksalna	osiromašiti
ohojknuti	ohoj+knuti	sufiksalna	viknuti oho! ohoj!
okojasiti (se)	/	nemotivirana riječ	desiti se, javiti se
okućiti	/	nemotivirana riječ	udati kćer
omaliti (se)	o+mal+iti (se)	prefiksalno-sufiksalna	postati manji
omalodušavati	omaloduš+avati	sufiksalna	trajno od omalodušiti, obeshrabrivati
omuhavati (se)	/	nemotivirana riječ	vrsti se, muvati se
omuliti (se)	/	nemotivirana riječ	otkinuti se
omužati	o+muž+ati	prefiksalno-sufiksalna	doći u muževnu dob
oneznabožiti (se)	o+neznabož+iti (se)	prefiksalno-sufiksalna	postati neznabožac
opatrnuti	/	nemotivirana riječ	ošinuti
opješati	/	nemotivirana riječ	malaksati
opotiti (se)	o+potiti (se)	prefiksalna	oznojiti se

opretljati	o+pret+ljati	prefiksarno-sufiksalna	postati pretio, debeo
opšančivati (se)	op+šanč+ivati (se)	prefiksarno-sufiksalna	šancem, nasipom se utvrđivati
oradošćivati	o+radošć+ivati	prefiksarno-sufiksalna	obradovati
orajiti	o+raj+iti	prefiksarno-sufiksalna	učiniti sretnim, blaženim, učiniti rajem
oramiti	o+ram+iti	prefiksarno-sufiksalna	objesiti o rame
orječivati	o+rječ+ivati	prefiksarno-sufiksalna	živahno govoriti
orljati se	/	nemotivirana riječ	rušiti se
orunjaviti	orunj+aviti	sufiksalna	oronuti, opasti, klonuti
oseknuti	osek+nuti	sufiksalna	spustiti se, klonuti
oskorupiti	o+skorup+iti	prefiksarno-sufiksalna	otvrdnuti, okorjeti
oslakati (se)	osl+akati (se)	sufiksalna	rugati se komu, nazivati ga oslom
osmoljiti	/	nemotivirana riječ	pokunjiti se, objesiti nos
ostuditi	o+stud+iti	prefiksarno-sufiksalna	postati studen
ošapiti	/	nemotivirana riječ	odbrusiti
otegoćivati	oteg+oćivati	sufiksalna	oteščavati
otkračunati	ot+kračunati	prefiksalna	otključati
otpentati	ot+pentati	prefiksalna	promucati
otraćiti	/	nemotivirana riječ	provesti u veselju, proslaviti
ovatriti	o+vatr+iti	prefiksarno-sufiksalna	opaliti iz puške
ožmaknuti	/	nemotivirana riječ	ocijediti, ožeti
pajdlovati (njem. <i>beuteln</i> prosijati)	/	nemotivirana riječ	fino mljeti brašno
paklovati (prema inačici riječi <i>pakt</i>)	pak+lovati	sufiksalna	tajno se dogovarati
paševati	paš+evati	sufiksalna	vladati kao paša
paštiti (se)	/	nemotivirana riječ	žuriti se
patinuti	/	nemotivirana riječ	prestati
pažmati (se)	/	nemotivirana riječ	brčkati se
pečaliti	/	nemotivirana riječ	žalostiti, boljeti, mučiti
peharnikovati	peharnik+ovati	sufiksalna	vršiti službu peharnika
peltečiti	/	nemotivirana riječ	zapletati jezikom
perhorescirati (lat.)	/	nemotivirana riječ	zgražati se

perkutirati (lat. <i>percutere</i> udariti, lupati)	perku+tirati	sufiksalna	kucati, ispitivati kucanjem
perorirati (lat. <i>perorare</i> raspravljati)	peror+irati	sufiksalna	držati govor
pjesnikovati	pjesnik+ovati	sufiksalna	baviti se pjesništvom
pjestovati	/	nemotivirana riječ	uzgajati
plisirati	plis+irati	sufiksalna	praviti nabore na haljini
pljuvačiti	pljuvač+iti	sufiksalna	pljuvačkom vlažiti
poarnautiti	po+arnaut+iti	prefiksarno-sufiksalna	učiniti Arnautom
pobanovati	po+banovati	prefiksalna	banovati neko vrijeme
pobljuštati	po+bljuštati	prefiksalna	zapljuštati, procuriti
pobogoviti	po+bog+oviti	prefiksarno-sufiksalna	učiniti bogom
pociganiti (se)	po+cigan+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	postati ciganinom
podgrizati	pod+griz+ati	prefiksarno-sufiksalna	podjedati
podjevojčiti (se)	po+djevojč+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	postati odraslom djevojkom
podnimiti	/	nemotivirana riječ	oprijeti, nasloniti
podraniti	pod+ran+iti	prefiksarno-sufiksalna	uraniti
podufati (se)	pod+ufati (se)	prefiksalna	usuditi se
pofruštukovati (njem. <i>Frühstück</i> doručak, zajuttrak)	po+fruštukovati	prefiksalna	pojesti zajuttrak
pogamziti	po+gamz+iti	prefiksarno-sufiksalna	početi gmizati
pogrešpati (se)	po+grešpati (se)	prefiksalna	naborati se
poispodizati (se)	po+is+podizati (se)	prefiksalna	redom se podizati
pojagmiti se	po+jagmiti (se)	prefiksalna	lakomo navaliti
pokondiriti (se)	/	nemotivirana riječ	pogospoditi se
pokrmiješati (se)	po+krmiješati (se)	prefiksalna	uzvrpoljiti se
pomilušiti	po+milušiti	prefiksalna	pogladiti
poninati	po+ninati	prefiksalna	zanjihati, zaljuljati
poodjutriti (se)	po+od+jutriti (se)	prefiksalna	svanuti
popapučiti (se)	po+papuč+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	pogospoditi se
popišmaniti (se) (tur. <i>pişman</i>)	po+pişman+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	odustati
populati	po+pul+ati	prefiksarno-sufiksalna	pučetima iskititi

poreveniti (se)	/	nemotivirana riječ	dogovoriti se, kako će plaćati zajednički trošak
pošapuriti (se)	po+šap+uriti (se)	prefiksarno-sufiksalna	šapćući porazgovoriti se
povoljkati	po+volj+kati	prefiksarno-sufiksalna	uživati po volji
prebrusiti	pre+brusiti	prefiksalna	proći hodajući
predmnijevati	/	nemotivirana riječ	zaključivati, prosuđivati
predruogojačiti	pre+drugojač+iti	prefiksarno-sufiksalna	učiniti drukčije
preduprijediti	/	nemotivirana riječ	spriječiti
preesapiti	/	nemotivirana riječ	premisлити
prehađati	/	nemotivirana riječ	šetati
prekantariti	/	nemotivirana riječ	prevršiti mjeru
prekopitnuti (se)	prekopit+nuti (se)	sufiksalna	pasti naglavce
prekoramiti (se)	preko+ram+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	zagrliti se preko ramena
prekrmiti	pre+krmiti	prefiksalna	prehraniti
prepjevuljavati	prepjev+uljavati	sufiksalna	praviti prepjeve
pretentati (lat.)	preten+tati	sufiksalna	lukavo osvojiti; namamiti
pricincariti	pri+cincariti	prefiksalna	prištedjeti
pricvrljiti	pri+cvrljiti	prefiksalna	pritisnuti
pridavoriti	pri+davoriti	prefiksalna	zapjevati
pridoplakati (se)	pri+do+plakati (se)	prefiksalna	pridružiti se plaćući
pridrnuti (se)	/	nemotivirana riječ	razbjesniti se
prikorepiti	/	nemotivirana riječ	pripojiti, pridružiti
prikučiti (se)	/	nemotivirana riječ	približiti se, primaknuti se
prilibiti (se)	/	nemotivirana riječ	došuljati se
pripetiti (se)	/	nemotivirana riječ	dogoditi se, desiti se
prismuditi (se)	/	nemotivirana riječ	zagorjeti
priščuriti	pri+ščuriti	prefiksalna	zažmiriti
pritmuriti	/	nemotivirana riječ	sklopiti (oči)
prizetiti	pri+zet+iti	prefiksarno-sufiksalna	uzeti zeta u kuću
probortati	/	nemotivirana riječ	provesti negdje vrijeme
prođumbusiti	pro+đumbus+iti	prefiksarno-sufiksalna	pogostiti se
proeglenisati (tur. <i>eglenmek</i> razgovarati)	po+eglenisati	prefiksalna	porazgovarati
profurtimašiti (lat. <i>furtim</i> tajno, kradom)	pro+furtimašiti	prefiksalna	tajno se uvući
proštiti	/	nemotivirana riječ	pročitati

prozirkivati	/	nemotivirana riječ	izvirivati
proždroknuti	proždrok+nuti	sufiksalna	progutati
proživariti	proživ+ariti	sufiksalna	oskudno proživotariti
prvanjiti	prv+anjiti	sufiksalna	biti prvak, prednjačiti
puditi	/	nemotivirana riječ	tjerati, plašiti
pustopašiti	pustopaš+iti	sufiksalna	pustošiti
račiti (se)	/	nemotivirana riječ	htjeti, željeti, svidati se
rakovati	rak+ovati	sufiksalna	nazadovati, propadati
rascincariti	ras+cincariti	prefiksalna	rasprodati
rasparcelirati	ras+parcel+irati	prefiksavno- sufiksalna	razdijeliti na parcele, raskomadati
rastelaliti (tur.)	ras+telaliti	prefiksalna	razglasiti
raščakoriti (se)	/	nemotivirana riječ	razbrbljati se
razmititi (se)	/	nemotivirana riječ	raznježiti se, razmaziti se
razuzlati	raz+uzlati	prefiksalna	odriješiti
redigovati (lat.)	redig+ovati	sufiksalna	uređivati;
rogoboriti	/	nemotivirana riječ	mrmljati, prepirati se, prosvjedovati
saborovati	sabor+ovati	sufiksalna	vijećati
sacijediti (se)	sa+cijediti (se)	prefiksalna	iscijediti se
sageti (se)	/	nemotivirana riječ	sagnuti se
sagrijeti	sa+grijeti	prefiksalna	zagrijeti
sagrivati	sagri+vati	sufiksalna	grijeti
sagromiti	sa+gromiti	prefiksalna	sagraditi, sazidati, načiniti gromadu (gromaču), tj. kamenu ogradu, stijenu
sagroziti (se)	sa+groziti (se)	prefiksalna	zgroziti se
sakovati	sa+kovati	prefiksalna	skovati
samoriti	sa+moriti	prefiksalna	ubiti, pogubiti
samotavati	sam+otavati	sufiksalna	samovati
samozgati (se)	sa+mozgati (se)	prefiksalna	razmisliti, promisliti
sancati (se)	/	nemotivirana riječ	onemoćati od punine
sanjati (se)	/	nemotivirana riječ	zamišljati se
saobraćati	/	nemotivirana riječ	biti s kim u odnosu, vezi
saoriti (se)	/	nemotivirana riječ	srušiti se
sapaliti	sa+paliti	prefiksalna	zapaliti
saplahati	/	nemotivirana riječ	nadvladati, savladati
šašapnuti	sa+šapnuti	prefiksalna	prišapnuti
satirizirati	satir+izirati	sufiksalna	ismijavati, izrugivati
sazorjeti	/	nemotivirana riječ	sazreti

scijeliti	s+cijel+iti	prefiksarno-sufiksalna	učiniti cijelim, ujediniti
scijeniti (se)	/	nemotivirana riječ	smatrati se
scjenjivati	scjen+jivati	sufiksalna	procjenjivati
sčvrsnuti	s+čvrs+nuti	prefiksarno-sufiksalna	očvrsnuti
sestrimiti	sestr+imiti	sufiksalna	smatrati koga sestrom
shuliti	/	nemotivirana riječ	izgrđiti, izvrijeđati
sjarivati	/	nemotivirana riječ	poticati gorenje
sjetkariti	sjet+kariti	sufiksalna	često sjedati pa ustajati
skalaburiti	/	nemotivirana riječ	spetljati
sključiti (se)	/	nemotivirana riječ	zgrčiti se
skosturiti (se)	s+kostur+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	smrznuti se
skupariti	/	nemotivirana riječ	škrtariti
sladāniti (se)	sladā+aniti (se)	sufiksalna	postajati slatkim
slikovati	slik+ovati	sufiksalna	slikati, prikazivati
smagnuti	smag+nuti	sufiksalna	iznemoći
smoliti	smol+iti	sufiksalna	koješta govoriti, prtljati
snestrpjeti (se)	s+nestrp+jeti (se)	prefiksarno-sufiksalna	izgubiti strpljenje
sokoliti (se)	sokol+iti (se)	sufiksalna	hrabriti se
sombirati	/	nemotivirana riječ	privezati
spotvoriti	/	nemotivirana riječ	krivotvoriti
spraskati	/	nemotivirana riječ	potrošiti
spretavati (se)	/	nemotivirana riječ	smještati se
sprohađati (se)	/	nemotivirana riječ	šetati se
sprkošiti (se)	/	nemotivirana riječ	postati izbirljiv
stenografirati	stenograf+irati	sufiksalna	brzo pisati pojednostavljenim znakovima
stipati (se)	/	nemotivirana riječ	razmetati se znanjem
stostručiti	stostruč+iti	sufiksalna	stostruko umnožavati
suhotovati	/	nemotivirana riječ	suhom se hranom hraniti zbog neimaštine
suponirati	/	nemotivirana riječ	pretpostavljati
susjedovati	susjed+ovati	sufiksalna	biti komu susjedom
sutoniti (se)	suton+iti (se)	sufiksalna	pretvarati se u suton
svabiti	s+vabiti	prefiksalna	navabiti, namamiti
svatriti	s+vatr+iti	prefiksarno-sufiksalna	ispaliti
svehnuti	s+vehnuti	prefiksalna	uvenuti
svjeriti (se)	s+vjer+iti (se)	prefiksarno-sufiksalna	dati si vjeru, riječ

svjetlomrcati	svjetl+o+mrc+ati	složeno-sufiksalna tvorba	naizmjenično svijetliti i mračiti se, svjetlucati
šakatati	šak+atati	sufiksalna	tući šakama
šalabazati	/	nemotivirana riječ	hodati bez cilja, lutati
šampanjirati	šampanj+irati	sufiksalna	piti šampanjac
šantoprcati	/	nemotivirana riječ	šepati
šašoljiti	/	nemotivirana riječ	koješta raditi
šavrtati	šavrt+ati	sufiksalna	cvrkutati
šestariti	šestar+iti	sufiksalna	letjeti u krug
šilbokati	/	nemotivirana riječ	stražariti
šlabekati	/	nemotivirana riječ	čitajući izgovarati slovo po slovo, sricati
šmigati	/	nemotivirana riječ	naglo micati repom
šorati	/	nemotivirana riječ	mokriti
štrbencnuti	/	nemotivirana riječ	natuknuti
šturmirati ¹⁷ (njem. <i>Sturm</i> napad)	šturm+irati	sufiksalna	napadati
švigati	/	nemotivirana riječ	energično mahati

SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (na hrvatskom jeziku)

U radu je analizirana rječotvorba glagola u Benešićevu Rječniku hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do Ivana Gorana Kovačića. U razdoblju od stotinjak godina leksik hrvatskoga književnoga jezika doživljavao je nagle i znakovite promjene, a u svrhu prikazivanja stanja hrvatskoga književnoga jezika u tom razdoblju, prikupljena su dva korpusa. Prvi sadrži 600 glagola nastala različitim tvorbenim načinima, a drugi sadrži 179 glagola nastala prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom prema osam istaknutih tipova tvorbenih obrazaca za koje se pretpostavilo da danas nisu u tolikoj mjeri ili nisu uopće prezentni u hrvatskome standardnome jeziku.

Ključne riječi: *Benešićev Rječnik; glagoli; rječotvorba glagola; prefiksarno-sufiksalsna tvorba*

¹⁷ U njemačkim rječnicima nismo uspjeli pronaći potvrdu za riječ „sturmieren“ u ovom značenju

NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (na engleskom jeziku)

Word formation of verbs in Benešić's dictionary of the Croatian literary language from the revival to I. G. Kovačić

Keywords: *Benešić's dictionary, verbs, word formation of verbs, prefix-suffix formation*

LITERATURA

1. Babić, Stjepan, *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, Velika hrvatska gramatika, Knjiga druga, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2002.
2. Barić, Eugenija; Lončarić Mijo; Malić Dragica; Pavešić Slavko; Peti Mirko; Zečević Vesna; Znika Marija, *Hrvatska gramatika*, 2. promijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
3. Benešić, Julije, *Rječnik hrvatskoga književnoga jezika: od preporoda do I. G. Kovačića*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1985. (I – IV sveska)
4. Horvat, Marijana; Ramadanović, Ermina, *Svašta po malo iliti kratko složenje imena i riči u ilirski i njemački jezik*, jezikoslovni priručnik Blaža Tadijanovića, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2012.
5. Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1988.
6. Novak, Kristian, *Višejezičnost i kolektivni identiteti iliraca*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Srednja Europa, Zagreb, 2012.
7. Pranjković, Ivo; Silić, Josip, *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
8. Rožić, Vatroslav, *Barbarizmi u hrvatskom jeziku*, Tisak i naklada knjižare L. Hartmana (ST. KUGLI) Zagreb, 1913.
9. Samardžija, Marko, *Hrvatski jezik, pravopis i jezična politika u NDH*, Hrvatska Sveučilišna naklada, Zagreb, 2008.
10. Samardžija, Marko, *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika*, Hrvatska Sveučilišna naklada, Zagreb, 2004.
11. Vince, Zlatko, *Putovima hrvatskoga književnog jezika*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 2002.

ČLANCI

1. Franjo Iveković i Ivan Broz: *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb, 1901. Svezak I., A—O (str. III—VIII, 1—951). Svezak II., P—Ž (str. 1—896). Pretisak: Zagreb, Naklada Dominović, 2009. Pogovor: Ivo Pranjković, *Iveković-Brozov Rječnik hrvatskoga jezika na početku 20. i na početku 21. stoljeća, (885—896.)*
2. Nataša Bašić, *Uz povijest hrvatske standardizacije*, Filozofski fakultet Osijek, Jezik, 56., 2009.
3. Nikolić-Hoyt, Anja (2017). Predgovor, *Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od preporoda do I. G. Kovačića*, XIV (spužvica-švrljuga), HAZU, Zagreb
4. Krešimir Šojat, Matea Srebačić, Vanja Štefanec, *CroDeriV i morfološka raščlamba hrvatskoga glagola*, *Suvremena lingvistika*, broj 75, 2013.
5. Stolac, Diana, Julije Benešić *RJEČNIK HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA JEZIKA OD PREPORODA DO I. G. KOVAČIĆA svezak 13; S – SPUŽVAST*, *Fluminensia* god 26 (2014), br. 2, str. 145 – 174
6. Tafra, Branka (1998). Povijesna načela normiranja leksika, *Rasprave IHJJ*, 23-24, pp. 325-343.
7. Tafra, Branka; Košutar, Petra, *Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku*, *Suvremena lingvistika*, lipanj 2009.
8. Vince, Zlatko, *Vrijedno, ali nepotpuno djelo* (O manje poznatim odjecima na Broz-Ivekovićev 'Rječnik hrvatskog jezika'), *Filologija*, No. 8, 1978., (389 – 396), str. 391.

INTERNETSKI IZVORI:

1. <http://croderiv.ffzg.hr/>
2. <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
3. <http://hml.ffzg.hr/hml/>